

SERFŐZŐ SIMON
FÉLORSZÁG, FÉLVILÁG

Válogatott és új versek
1962-1994

TARTALOM

I.

Tanya
Vigyázok a házra
Egyenesen lép
Utazás hazafelé
Otthon
Kert
Emelik az égbe
Közlelről
Elhagyom
Beismerem
Félország, félvilág
Ezért
Add meg
Két év
Mert elfogy
Zöld temető
A nagy gond
Derekuk fáradtságból van

II.

Por keveredik és szél van
Késő ősz
Édestestvéreim
Hatalmas asszonyok
Anyám
Ősz
Hideg vendég
Riadalomban
Otthonunk: e táj
Eltűntem reggelre
Nincsen nyugalom
Megjött
Örülhetünk
Kirándulás e táj
Nem az vagyok
Hiányzol
Hegyekre kiállva
Elviszem magammal

III.

Maradj velünk
Szerelem
A tiéddel élek
Virág
Évek múlva
Ahová eljöhetsz
Fölkel a hajnal
Mégfogatkozom

Idegen arcot lát
Ismeretlenné lettem
Messze halad
Mikor tudjuk
Valaki járkal
Vajúdás
Gazdátlan
Bölcső
Mintha
Azután
Tavaszi
Játék
Lusta lapály
A tó
Úgy kellett
Szél
Nyár
Az égen fényeskednek
Nyár üzemel
Kő tapogatózik
Visszaemlékszem
A kisbokkal
Idegeim
Karácsony
Veszélyre figyel
Kitéve az időnek
Mért csüggedne?
Koravasz
Helyettem
Éjszaka
Itt jártunk

IV.

Szavaim
Teszem
Ha mégis
Felnőttem volna
Ma és mindennap
Mondják
Lehúzódom
Aki ismer
Legénykedik
Valóban
Ha már
A járdanyomon
Ha fázna
Munkájából
Lent lépdelnek
Ha igaz
Az örömek

A jó szó is
Szóaltassad!

V.

Mindenkor
Én jövők
Őseim
Magamért, másokért
Fővárosom
Falum
Emlékük tévelyeg
Bezárkózik az ajtó
Hol vannak öregeim?
Mindenütt sietve
Eső zúg
Idő előtt
Hazagondoltok
Akik tisztelték
Kutyák
Úgy éltem itt
Járdával, kövesúttal
Otthon legyek

VI.

Ide tartozom
Ellehetek tőlünk
Félúton
Tapasztaljuk
Szolgáltasson igazat
Meghátráltak
Szolgáltuk volna
Büntelenül
Ha jönne
Még utána is
Érzékeny gyökerek
Holddal világítottunk
Hiába a tilalom
Nekünk kell pártolni
Hallani még
Kikészül az erő
Eliramodhatok
Ami volt

VII.

Csak a gazdagodás
Kellenének
Közönyből
Így jó
Inkább

Mostanában
 Förlének
 Résein e hazának
 Csak a csend
 Nyugatnak fordul
 Egyre távolibb
 Hazámban
 Egykék országa
 Utánunk
 Szedelőzködik
 Veszteségeink gyűlnek
 Lesöprik
 Várható-e?
 Vigasztalan
 Nem akármért
 Kellett nekem!
 Magunkra maradtunk
 Eltűnök a szélekről
 Ne féltsetek
 Ahogy éltem
 Ma sem
 Toborozz fölkelő virradatot
 Irány
 Élni segíteni
 Őrzöm

VIII.

Kaput nyitok
 Arra kellettem volna
 Csak ami mérték
 Kiben higgyen?
 A kanyarok
 Elsötétült arcom
 Önértetet magunknak
 Sorsomra hagyottan

Elintézett
 Hozzájuk is
 Távolodnak
 Elhallgat hamar
 Mutatóban
 Gödrök
 Ladányi Mihály
 Vidék, tartomány
 Búcsúírás
 Öregek
 Gáspár, Menyhért, Boldizsár
 Nélkülük
 Nem hív semmi
 Csak tavasszal
 Hiába sulykolták
 Megfizettették
 Ismét
 Elnémul
 Tanulságul

IX.

Ahogy a vályogok
 Eliszaposodik
 Utolsó hitünk
 Nem lesz kegyelem
 Mire fölívelhetne
 Feledésből az emlékmű
 Mindenütt
 A mának él
 Mások után
 Tőlünk fél
 Örömeinknek szára szakad
 Sintér idő
 Út a felszámoltatáshoz
 Kellene

Mindig hittem
 Egyre feszültebb
 Akkor
 Ki vigyázná?
 Hétvége
 Téged keres
 Megóvják

X.

Vissza
 Nem voltam
 Évszakváltó
 Nem tavaszt
 Akire büszke lehet
 Segített volna
 Aki nem hódolt be
 Fölmagasodni
 Nincs miért
 Mint az üvegen
 A fa
 Mindig másnak
 Rábízom
 Kő bújna
 Napfelkeltéig
 Vihet az ősz
 Más látná
 Mi után futok?
 Szálfa magasság
 Öröm nekünk
 Tőlünk is
 Delelő mező
 Ha égen és földön
 Újra
 Messzi kanyart

I.

Tanya

Akácfák: az ágak
hegyesednek az édig.
Dög-sündisznó szárad
tyúkpiszkos porban.

Szalmakazal:
oldalában szakadék van,
a Hold szállt neki.

Árokpart:
füvében kislurkók,
csirkék játszanak,
s csend bolhászkodik.

Tehén járkál.
A kamrából kihozza
a jármot,
nyakába teszi,
elindul kelet felé szántani.
A bokorban szúnyogok
jajgatnak,
testük fonnyad a melegben.
Az ereszben madár kapirgál,
törekéből, sárból
télire
kemencét csinál.

Fehér ház:
ablakában cica kacsingat.
Kéményét korom lakja.
Dolgos isten a gazda.
Kinőtt ruháim
ő szagatja el.
Vadludak jönnek ősszel,
a mindenségbe
az ajtó előtt suhannak el.

Vigyázok a házra

Ajtóban állok, hideg kövön,
sár van az udvaron, nagy sár,
előttem a krumpliverem beomlik,
szalmás ágát szétrúgja.
Egyedül vagyok,
krákogok az erős cigarettától.

Tavaszdik, hét ágra süt a nap,
a fekete itatóvályú
feláll a sárból.
Elment itthonról mindenki,
városba, kukoricaföldre,
fatáskával, kapával, csuhé-szatyorral,
hajtják a munkát,
holnapra is marad.

Ajtóban állok,
vigyázok a házra.
Lopni ne jöjjön senki.
Kakas,
dobj meg a kőrakásról,
ha elálmosodnék,
zavarj meg a fák közt,
s akik majd megjönnek a hajlongásból,
a padláson
kondítsd meg nekik
a nagyharangot!

Egyenesen lép

Isten megáldja a tanyát!
Úgy eltűnök, itt se voltam.
Megemelem a kalapom
a barmoknak,
betakargatom
szépen őket,
szarvuk közé pusztit nyomok,
a falon eloltom
az ótvaras lámpát,
mukkot se halljak,
nyugodalmasan aludjanak.

Megtorpanok az utcákon,
aztán felemelem a fejem.
Ne átkozzon senki engem,
nem csavarogni,
lopni jöttem.
Megbecsülöm a hitet,
a bűnt kikosarazom.
Egyenesen lép a lábam.
Púpom hátamról leteszem,
agyonütöm szál deszkával.

Utazás hazafelé

Vonatkerekek csattogása az út.
Az árokba lehullnak hátul
az elmaradó telefonoszlopok.
Itt-ott a kocsik fölé szalad a part.
Bennem álmos fáradtság
nyújtózkodik.
Gyűrött nadrágom ráncaiban
pihen a heti por,
s a bőrgyár szaga.
Az albérleti szoba száraz kosztja:
gyomromban kenyér porlad. -
Anyám majd kiáll
a kazlak elé, ha hallja,
hogymár jön a vonat.
Elmosolyodom magamban,
mintha már látnám.
Olyan jó érezni
szeretetének
integető várakozását.

Otthon

Anyám a vonathoz eljött elé.
Segített a csomagot vinni, s már az úton
arról beszélt, mennyi minden történt, mióta
engem magukba ragadtak a messzi városok,
s hogy itthon teljesen megváltozik az élet,
s én ezt alig-alig tudom.
Kivezetett a kertbe, apám épp permetezett.
Magas felhők lobogtak a táj fölött,
pillangózni kezdett a szél, s míg beszélgettünk,
hullt a fák alatt a harmat, az ég kékjébe
szédült az alkony, s hazafelé indultak
a szekerek a távoli, poros dűlőutakon.
Lámpát gyújtottunk aztán a konyhában. Elfáradva,
hallgatag ültünk a vacsora-csendben.
Néha szóltunk csak egyet-egyet. Apám kiment
időnként, a teheneknek adott enni. Bennem meg rímek,
verssorok kavargó tánca kezdte hullatni a fényt.
Anyám pedig elbóbiskolt kicsit - szegény.

Kert

Félálomban fekszem.
Párnámról egeret űzők el,
már álmodott volna éppen.
Megérezni,
kint hideg közeledik.

Körbe járom a kertet.
A kerítés mögött boglyák,
kihűlt bolygók feketlenek.
Ember is élt rajtuk:
amikor még én jártam ott.

A szilvafákon figyelem
a fázó virágrengeteget.
Tüzet gyújtok.
Az égig föltámasztom.

Kifüstölöm a kertből
a fagyot,
a kutyát is utána uszítom!

Emelik az égbe

Nincs tele földdel a szám, mint a fehér
lókoponyáké a dombon,
rákukorékolok a fákra, suhogtatják, emelik
az égbe gyermekkorom.

Tanya, nézlek, a cseréptetőn aranylik a moha,
ablakaid kitárva,
azon bújtam ki reggelenként, baglyot lesni,
ráijeszteni a baltára.

Az eresznél kissámlinak faragott csend van,
a kerítés megfeketedve.
Idő, a porta-kapu hol van, mely a holdat este
a küszöbhez engedte?

Kutyák nyálával, arcunk melegével ragasztott
pipafüstös tanya,
nem látni, érezni tudom: faágra dobva felnyihog
vérvörösen egy zablá.

Közelről

Emberek, közelről látlak titeket,
közelről, s hátatok mögött
sehol a védőangyal, a sugaras,
fagy üti lábatok, jégverés a fejetek.

Bánat is, öröm is kísér titeket,
éltek napfényben, sárban.
Öntve vasba, járomba fogva
gépek, állatok mennek nyomotokban.

Este port ráztok ki a ruhából.
Valahonnan a gyerekek is megjönnek.
Az ereszeknél lányokat csábítanak,
piros csillagba felöltöznek.

Elhagyom

Ezt a szerelmet
minek szeressem?
Gyulladó virágok
virradatában sem hozta
föl bennem a Napot.

Létezésembe beleütött a hideg.

Hát elhagyom, elmegyek.
Gödörnek süllyedt a lélek.
Kiürült krátereivel száll
fölöttem is egy porszem.

Beismerem

Anyám, szorongva ülök itthon,
a lehullott falevelektől mintás portán,
a nagyházban.

Elszármaztam innen,
kicserélt hangom, szavaim nem érted.
Jót eszek levesedből, de nem úgy
fogom már a kanalat sem,
mint ahogy tőled tanultam.
Izlésed ruháiból kivetkőztem.

A városban is idegen vagyok,
barackot nyom fejemre,
néz rám kikerekedő szemmel,
származásom történetét hümmögve olvassa.

Beismerem,
a szerencse fiának
nem én születtem.
Büdöset köhögök, s csak néha-néha
fog karon a meleg öröm.

Félország, félvilág

Anyám, édesanyám,
én még meg se
születtem, eget,
földet nem láttam,
de gyerekkorodban már
én öltöztettelek,
bálba a cigányokat
zenélni neked
én rendeltem,
ágyadba előttem
én feküdtem,
hogy fölmelegítsem,
pedig még
meg se születtem.

Menni se tudtam,
fogat a számban
ember, se angyal
nem látott,
de már én voltam,
ki a fekete
malacólhoz,
hogy a kutya
a Napba fölmásszon,
létrát támasztottam,
a bocival
bolhát fogtunk
az ereszben,
én húztam föl
a jércék lábára
a csizmát,
megjavítottam
a kakas rozsdás
fészer-óráját,
hogy hajnalban téged
fölébresszen,
lelmentem a kútba,
hogy a lábadról
beleesett vaspatkót
az iszapban,

vízben megkeressem,
úszott veritékem
az elszálló szélben.

Azóta se látsz,
félország,
félvilág eltakar,
vasba, csillagba
felöltöztem,
de sorsodat,
gúnyás szegénységed
az országban
én sikoltom,
halálodat is majd
én tanítom.

Anyám, édesanyám,
a bölcsőmben,
mert összetöpörödtél,
már kétrét
elférnél,
ha kimész a mezőkre,
a kórok közül
ki se látszol,
ha kánya kopogtat
este a kapun,
ne ereszd be,
kezed kicsavarná,
hátára fölkapna,
elvinne magával
az égbe,
isten is
hiába keresne!

Ezért

Nem voltam számító
a szerelemben,
kinek van kelengyéje, pénze,
nem azt kerestem.

Ezért van, hogy albérletben
lakom szeretőmmel,
takarózunk árnyékkal,
nyári levegővel.

Add meg

Add meg a mindennapi szót,
amivel szólhatok a szerelemről,
s elmondhatom kóborlásaim történetét.
Add meg a szót, ne legyen hosszú a bánat,
s lerészegedve üljek eléd.

Add meg
a mindennapi szerelmet,
az ágyat, ahová lefekszel,
falat kenyeret a számba, mint anyám
szegény, akkor is, ha vétkezem.

Két év

De szépen daloltunk, fiúk,
nyakaltuk az erős bort,
vén taták lestek az ajtókból,
húzták a cigányok,
a szép katonanótákat húzták.

Búcsúzkodtunk otthon
az ablaktól, az eperfától.
A katonaládában
halottat vittünk: sült libát.

Sisakban szaladtunk,
bukfencet hánytunk a hóban,
döftük szuronnyal a kőfalat,
lepedőben vittük
a szalmaszálat
eltemetni az udvarra.

Szeretőink eljöttek hozzánk,
izzadra csókoltuk őket.
Fejüket lehajtották szívünkre.
Álmunkban velük aludtunk
a nehéz lópokrócok alatt
összeölelkezve.

Mert elfogy

Karodban fekszem,
fehér inged szögre akasztom,
ujjaiddal megsimítasz:
forró-körmű madár tipeg vállamon.

Cipőmon sarat hozok neked,
kabátomon sötét piszkot.
Bádoglavórban mosod este ágyéked,
szorítom melled, mert elfogy.

Este nyolckor már csókollak,
ölellek téged,
válladnál parázslík arcom,
míg fekszünk mezítelen.

Zöld temető

A ház falát meszeltem
pirosra, fehérre,
tettem kakastollat
dísznek a kéményre.

Jövök most messziről,
iránytűm templomtorony.
Hazatalálok estére.
Az ajtót alig találom.
Az ablakon be nem látok.

Kialudt petrólámpák
lóbálják döglötten nyelvüket.
A bolhák elkószálnak,
ellepnek boglyát, barázdákat.

Leromlik padlás, eresz.
A gyerekkori ház a térdemig ér.
Marad majd zöld temető, bogáncsos
domb, szívós tarackgyökér.

A nagy gond

A nagy gond
mindig az volt otthon,
a gyarapodásban
le ne maradjanak másoktól.

S apám húsából
haraptak a kapák,
ásók ettek belőle.
Anyám vállát
horogfa marta véresre,
csüngtek rajta
tízliteres kannák,
amikből kimérte
kislábaskákba a tejet,

kimérte a vérét,
torkából a nyálat,
azért csak: másoktól
le ne maradjanak.

Mindig attól féltek,
nem lesz mit enniük.
A tehén elszabadítja magát,
föllázad az üres jászolnál,
lábával tüzet rúg,
kigyújtja a gerendát, a vályogfalat is,
a szarvát nekik akasztja,
testüket földobja
a korhadó kazalra.

Most kiterülve fekszenek
a tornyos falióra alatt,
fuldokolnak,
hátukban füstöl
égő tetejű domb,
hét fehér borjú
nevet rájuk az ablakból,
az ól ajtaja is
hahotától habos.

Anyám és apám
arcát eltakarja,
a kamrában szalonna
lóg a gerendáról,
nem tudnak enni belőle,
gyomruk teli van
parázsló törekkel.

Mert mindig attól féltek,
a gyarapodásban lemaradnak,
éhen halnak,
most torkukban
keserű fuldoklás van,
kuporognak a betegség
vackán,
várják a fekete éjszakát,
a hold rájuk zörgessen,
szájukba tegye a zablát,
elvezesse életüket,
irány a túlvilág!

Derekuk fáradtságából van

Reggel eltűnök,
előkerülök estére,
rúgok vaskóróba,
ágaskodó,
hóka tüzet megnyergelek,
mint a kacsát:
a satut meghápoztatom,
vonít, ugat minden
a hangos kalapácsoktól.

Félországból jött emberek
esznek, horkannak,
tolongnak velem,
csikorog szájukban
igáslovak foga,
akácfák, dombok mögött
tündöklő bolygókra
térnek haza,
rázkódnak a vonatokon ide-oda,
pihenő nekik mikor van?

Ezek az emberek
nem is alszanak,
ezeknek az embereknek
dereka fáradtságából van,
otthon is
kétrét görnyednek,
szerszámmal, barmokkal
életre-halálra küszködnek.

Nehéz tőlük a szívem,
csorog értük
hátamról a víz,
remélek nekik
elviselhetőbb sorsot,
kevesebb verejtéket,
melynek szagáról
messziről rájuk ismerek.

II.

Por keveredik és szél van

Délután károg a döbbent fákon.
Ijedtség bújik a kerítés mögé, az árokba.
Agitátorok kiabálnak a kiskonyhában,
szövetkezet lesz erre a földeken,
s apám az ablaknál izzad.

Az ellenkezős-szájú nagygazdákat
napok óta
dzsippek hordják a községházára.

Mi lesz itt öregeimmel?
Itthon maradotként mi lenne velem?
A nagykazal is menne világgá innen.

Valaki a régi téesz hodályait meggyújtogatta.
Baglyokkal huhogó éjszaka volt.
Süvítő füstben, pernyében
iszkolt a tájon keresztül a Hold.

Elszabadult lónyerítés vágat
naponta a dagványokban,
menekül a kukacos trágyalében
toporgó közös-istállókból.
S por keveredik és szél van.

Gólya, gólya, gilice,
tizenöt éhen döglött tehén fekszik ott
a puffadt silógödrökben, hallod-e?

Én szakadozott nadrágban járok
és mezítláb.

A kapunál legyekkel hallgatózom:
padlásaikról a vetőmagkukoricát
kiabálva hordják a téesz-irodára
pufajkás parasztok.

Estére kilátástalansággal firhangolt
ajtó-ablak. A csend medreiben
csobog távoli kutyaugatás.
Kiszántott heretöveket szedek apámmal
a besötétedő szántáson, tüzelni otthon,
ahol lehajtott fejjel kullognak
az öreg tyúkok aludni
a régi szekér ülésdeszkája alá.

Késő ősz

Magasságából lejön a fa,
odafönn már mit keresne?
Gazdátlan árok somfordál,
mintha lopni menne.

Sárba akad el az út,
istene nincs, kit szidjon?
Magára hagyva a világ.
Magamban vagyok én is itthon.

Árnyékkal meghúzódтам.
Beszorított az idő egészen.
Senkije, semmije senkinek,
védekezem ajtóval, fedéllel.

Édestestvéreim

Ágfenyegetés.

Felborult árkok.

Vakaródzó rög.

S az űrből madaraktól
lepiszkított tanyák.
Én innen ismerem hazám.

Ahol a barázda-parton
emlékezetemben
öcsém, a kakas kapál.
Akivel a földből
ki tudjuk húzni
a lukat is,
mint a gilisztát.
A tyúkkal meglessük
az őrtálló tücsköt,
az ásót játszani
a búbos boglyák közt.
A szél-sügőlyukas
kerítésnél találkozunk
a gyalogos bogárral.
Észrevesszük a kossal
a kisborjút szökni
a ház mögött,
az ősembert
szaladni amott!

S ahogy visszanézünk a Nap-dörgésben:

kommunisták jönnek lóháton!

S a hörcsög elkezd
vonítani a lukból.

Hazamenekülve a jószágok,
reszkette nyomják belülről
az istállóajtót.

S vasvilla morog kifelé
az ablakból.

Mert itt vége annak,
ami volt: sivalkodva süvölt
világgá a lúd.

S nővéremmel:
a kacsával elbújunk.

Nélkülük ki lesz a mi megvigasztalónk?

Kikben bizakodunk? Reményünk

kitől lesz? Hitet majd ki ad?

Kinek ágyazunk meg a bolhás ólban?

Láncot kinek kötünk a fejére

masninak reggel? Ki jön meg

fejesre? Kosárban kit pólyázunk?

Ki rőfög benne? Ki ondolálja

szarvát, ahol eddig a bárány

szépítkezett a pocos bokornál?

Kinek morzsolunk, örletünk?

A dülön járó szekeret

ki húzza majd nekünk?

Csirkét dajkálva ki kotlik

bevarrt szemmel a szék alatt?

Kinek kaszálunk a Nap-oldalban?

Kinek gőzölgénénk, rohadnánk,

pusztulnánk a sárban, hogy a szarkák

vihognának az árokban - kinek, minek?

Édestestvéreim, apáim, édesanyáim!

Akikkel feküdtem,

akikkel keltem.

Akiknek névnapjukat tudtam

mikor tartják az istállóban,

s lakodalmukban táncoltam!

Akikkel a Hold felé

laktam együtt, s együtt fogadtuk

az égből arra járó üstököszt:

fényes vendégünk.

Sétálgatva együtt,

a varjú-ventillátorokkal szellőztetett

páskomokon beszélgettünk.

Együtt figyeltük ki a bajt,
amelyik ott somfordált,
éjszakánként azt ugatták a kutyák.
Az árnyékot együtt úztuk ki
a gödörből,
hová fészket rakott,
s már tojása is volt.
Együtt kiabáltunk,
ha valamelyik eltévedt közülünk,
kereséskor a messzeség
fészerajtóján is bebújtunk,
pásztázott Nap-reflektor,
hogyan átúszva érte
a nyakig érő földeken
rátaláljunk.

S most már mennetek kell a sovány tanyákból,
panaszos hodályokból, sárólabából, avas
sarakból, a petéző pizsokból, krákkogató
porból, az országrázó kátyúkból,
a mindenségdúló ítéletidőkből itthonról.

S mert mentek - hát menjete!
Az erőszak elhajt benneteket.
Becsültünk és tiszteltünk titeket.
Majd emlékezzetek ránk.
Jók legyetek.
Még elkísérünk, elmegyünk veletek a fáig!
A kútágnak is integessetek.
Rátok íratnánk vagyonunk is.
Sokat segítettetek.
A búcsúzás sír a másik dombon is.
S innen már az egyenes úton kell mennetek.
Majd gondolatok velünk.
Most már mi lesz mivelünk?

S kazal a sassal,
a házak is lámpavilágostul
eladók, hisz mi tartana
már bennünket itthon?
Még az öregember is
eladó a portákról.

Jöjj Szébb Ég,
Új Föld,
Méltóbb Haza!

Széjjelszéledünk otthonainkból.
Néhány idevalósi madár
néz utánunk elszótlanodva.

Hatalmas asszonyok

Vállamig se érnek föl,
körömcipőbe lábuk nem fér,
alkonyatra válnak láthatatlanná,
a sötétségbe vesznek el,
a szélső fákon túl mintha már
a világból mennének el,
védőangyalnak kéne menni előttük,
mert eltévednek.

Csínom Palkó-arcú kölykeik
boszorkánynak nézik őket,
konyháikba be nem ülnek,
ó istenem, vasorruk van,
lábukat elgáncsolja a liba,
halálukra felöltöznek szépen:
kartonruhába.

Erejük nincs annyi,
hogy a hátukra zuhanó falevéltől
ne esnének el,
mégis hatalmasak,
jajgatva dolgoznak, a földeken
anyajogúak,
a kisbikát mellükből is megszoptatják,
kazlat vesznek nyakukba,
lépnek hétmérföldet,
gépeken túltesznek.
Barmok háta ha fáj,
fölállnak rá, megtapossák.
Markolják, megeszik a munkát.
Filléreken áttelelnek.
A legnehezebbet kibírják.

Anyám

Sötétségben az éjszaka.
Lesekszik messziről
útonálló dudva.
Az árokban döglött szél.
A kisdéd földhalmoknál
ballag a szántások pora.
Tüskék másszák a gallyakat.
Messzire innen
éjszakáztatom magam.
S a felhőkig fölzugó jegenyefát
látni a magasban.

A százholdas dombra fészkelte ház
vaspálcás ablakát.
Járom-címeres zászlóddal
ott állsz anyám,
vaspatkós lábbal a portán.
Ahol szegénységből
sárkányok jártak,
s elhúzódtak előled
vissza az ég alá.
Ahol Istent elgáncsoló vakságban
gondból fényeskedik neked
Nap, Hold: átlábolhass
a szakadék mélyű napokon.
Harmatból sziklát görgetsz el
reggel az ajtóból.
Parancsolni tudsz a szerszámoknak.
Lovat, kistehenet szülsz,
korpával púderozod be arcukat.
Én tudom, áll tetejetlen fa
a világban, s te fölmentél oda
a magasba. Onnét az erő,
hogyan fordulsz egyet,
s elmozdítod nappalostól,
éjszakástól az eget.
Csillagokig hódít asszonyvitészed.
Bolygókra elcsavargott libákat
térít vissza szívverésed.
Fűszál tetejébe kiállva
te ellátsz a világvégi pusztákra.
A fölbőszült viharok visszahőkölnek,
ha te rájuk kiáltasz.
Csak az idő, anyám,
az fog ki rajtad.
Szépen mondja:
ejtsd ki szádból a fogakat.
Most meg a nehéz púp
itt van a hátadra,
vedd föl, mert
nem mész te már menyasszony-táncba.
Nem mész játszani se
vissza a gyerekkorba,
mert egyre kisebb leszel,
derekadról már leesne
a kislányszoknya.
Inkább menj szemedre szakítani
vakvilágot.
A mosolygós jószágoknak
szénát hátalni hazafelé az úton.

Hadakozz a dologgal!

Bot a kézben:

ráüthess ujjaidra

ha lopni nyúlnának

a más zöld vetésébe.

Dunát húzol magad után: verítéket.

Hisz hátad mögül

a védőangyal is már elment.

Hegyek közepéig reszket inad.

Elveszítéd életedből a hatalmat.

Te asszonykirály,

örökös éjszakát:

hegyomlást az égből

zúdít rád Magyarország.

Ahol meghalni se tudtál,

se elszaladni, mert itt szomorúságból

volt annyi, az ablakon

nem lehetett kilátni.

Nem tudtál elfutni,

mert füstölgő végű vaspuskával

katonák jöttek,

s a szoknyád alá beröhhögtek.

S jöttek a rablók,

az agitálók, végrehajtok,

mintha az eget,

szakították rád az ajtót.

Nem tudtál elfutni,

mert apámat vártad,

a tehenes gazdát,

tanyája portáján az Istent.

Jön valahonnan, lóg válláról a haj,

véresfogú,

agyonütött fiafarkas.

Kezében tüzet lóbál:

viharlámpát.

Jön valahonnan

veled veszekedni, kiabálni,

a szél nem mer

a fán hálni.

nem tudtál elfutni,

mert a tanyaablakon át

most szökik világgá

a te egyetlen fiad,

vissza nem nézne,

elmegy verseivel Budapestre.

Mi lesz a nagy idegenségben vele?

Mit képzels, hogy képzeled?
Nem kell a te piros cipőd neki.
A vasárnapi kalap, amit még
az országos vásárból hoztál neki.
Ellökte magától a bocit is,
akivel együtt énekeltek az árokban,
s a holdon lehetett hallani.
Életét, e szétriadt madárrajt
egybe hová tereli?
Mit képzels, hogy képzeled?

S ott vagyok közeledben azóta is!
Visszamentem. A fák mögött
én vagyok abban a nagy fényességben.
Engem hallasz a dombokról
leghangosabb motorhangon.
Éjjel is tölem alig alszol.
Égen-földön ott járok dörgő gépek
fekete vasképében.
Angyalok ijednek el az égben.

Te bent vagy a nyirkos udvarban.
Kísér magányból magas vaskatona.
A magasból a fára hazamegy a gally.
Az ajtót rázárod magadra.
Madarak mennek még a sötétből,
kaput nyitnak. Éjszaka van.
Jöjj föl, virrasztó csillag!

Ősz

lombszakasztó,
elmúlik vörös izzása
a csülöknyomnak, nagyszemű
kék könnyei potyognak a szilvafáknak.
Igazodik, puhul bele a mélybe
növénymag, fűszál, romlott
kukoricalevél pusztul szántásba,
rög alá. A faluba szél jön be,
elmege, a ludak utána néznek.

A házakban öregek, itt azok
laknak, nem mozdulnak,
csak eltűnnek majd holnap,
maradtak maguknak,
a közeli halálnak, kicsi ablakból
néznek kicsi világba.

Arcuk gyepesedik szakállal,
a napokat figyelik: mennek,
maradnak? Megszomorodnak
a gerendák alatt.
Becsuknak minden ajtót,
fejük fölött vonul
az ősz,
lombszakasztó.

Hideg vendég

Legközelebbi szomszéd csak
a fa, szélfújáskor beszél.
Árnyéka bejön a kapun,
itt húzódik meg, mert fél.

Héja száll ide az égből,
van hely, a portán elférhet.
A hófúvásnak is szállást
csinálunk, hideg vendégnek.

A kamrában zab, szalonna.
Ébren alszunk, nehéz kínban.
Az ágynál balta, betörők
ha ránk támadnak, kéznél van.

Riadalomban

Látok éjszakáinkba,
amikor ablakaink besötételtük
teli volt bűdösséggel,
félelemmel a testünk.
Fák, kazlak álltak
sárban, riadalomban,
parasztházaink heverték
dúltan, szélfújásban.

Ki tudja, mi volt itt?
Gond fagyott belénk csontig.
elosonó kertek alatt,
kerítés-homályban
piros üstökös járt: viharlámpa.
Képzeletben csajka
csörgött kelet felől.
Szálló szárlevelekkel
vicsorítottunk az időtől.

Bújtattuk a szekeret,
mint a gyereket,
szárkúpba, padlásra.
Jószágainkat fektettük volna
magunkhoz az ágyba.
Hajszálaink a szélben
fölgaskodtak a holdig.
Keserűségünk, elfojtott dühünk
gőzölt az ereszekből,
süvített a hasadékokból is.

Otthonunk: e táj

Földekkal elárasztott táj.
Fölhullámzanak
a magas óltetőre a barázdák.
A Nap-füstbe sas süvít.
Guggolva a fénybuckákban
megretten tőle kazal, ház.
Szuszog mázsás döglégy.
Tehén kiabál.
A gúnárral elmegyek fürödni
a meleggel félig telt árokba.
S tapasztom
a hámlott oldalú kiskonyhát.
Köpülök este.
Hallgatózom a félfulú bögrével:
a halk gyepföldeken
szelek gallyalják a fát.
Gyerekkorom kotkodácsolt arra,
amerre kilestem a szárkúpok mögötti
holdiszkolást. Szaladtam utána,
a földhegyeknél ráhajítva a sapkám.

*

Látom a csend faluvégét,
tanyák előtt a nyári konyhákat
kint ülni a porban.
Galamb megy feléjük,
földről a köpést fölissza.
Látom a parasztokat a palántaültetőfával,
kiskampósbottal.
Verejtéküket vödörrel lehet
kihordani az árokba.
S amerre a múlt kertaljai húzódnak,
s gödröket ásó tyúkjainkat
kapkodtam össze adóba, beadásba,
borjúk ásítóznak a gazból,

s a messzeségben innen láttam
leszegényedni a tájat.
Csak a kárörömnek volt jó,
nem másnak. Az mindig örülhetett,
a más bajának. Hisz láttam a bajt,
mint a bombát
becsapódni a pocokfutóárkos
portákra. A baglyokat riadozni
a jószágbömböléssel színig telt jászolnál,
mikor kulákok menekültek, bujkáltak
a rezegeve leveledző fáknál.

*

Apám a csámpás üszővel szántogatott
hazahozott munkásruhámban.
Télire pufajkám hazahoztam.
Névnapi küldtem haza kalapot.
Fizetésem hazahoztam.
Szombaton a csendesen ragyogó
patanyom-üregek mellett
de jó is volt hazajönni, istenem!
A mozdony-prüszkölésben vertem
a vonatozókkal a kártyát,
ájultan dültek le térdünkről
a gyomronütött táskák,
amikben hazahoztuk a kenyér héját.
S a békakummogást hallgató szerük,
kormot pöfékelő petrólámpák,
ajtók, nyüsztő kapuk
mind-mind várták hazajöttünket már.
S a csárdást táncoló kutyákat figyeltük,
akik az öklendező gödörből
a dögöt kikaparták,
s a gacsos madarakat a környéken,
ugyan még megismernek-e?

*

Hiába pisseget messziről a csend.
Parasztok kínjától vergődtem
a villámoktól összezsikargatott földeken.
A faluk felől sírás hallatszott,
míg a szélkelepes tetőkön
cigánybanda húzta: a hangszórókból
magyar nótát azoknak, akik elbúcsúztak
porból összegürcölt vagyunkájuktól,
s az úttal elkanyarodva kullogtak.
A lengő sárgőzben ludakkal szomorkodtam,
ahogy a közös határba hurcolkodott a falu,
s a nyomuló hosszú szekérmenetet láttam,
a kátyútörő jószágvonulást.

Este a tanyaszagot becsuktam kapuval,
s a bizonytalanság éjszakáin
reggelig hánykolódott a kazal.
Ki tudta, a mezsgyékről majd
lemondó megadás ballag haza. Ahol én
följajdulva guggoltam le a barázdákhoz,
a földek rángatózása odalátszott,
meg-megvonaglottak, ahogy csontsovány
döglött lovak rugdaltak nyerítve
a förtelmes trágyahalmok alatt.

*

Otthonunk volt e táj.
Ahol vércse-röpüléskor
kakas-sziréna szólalt meg a boglyán.
A mi fajtánk: parasztok sorsának
dombvonulata mendegélt itt
a síkságokon át.
Hivatásnak választva a hitet,
innen megyek én messze,
ha messze megyek.
Az ide vissza-utat már
minden égtájról ismerem,
nem téptem föl magam mögött,
s nem is teszem.
Amerre nem az emlékeket járok
meglátogatni, bóbiskolni
az esték nyárvégi szérűinél,
s ahol az égből most eső száll,
elverve, mint a kotlós után csipogó port,
a tanyák meleg szagát.

Eltűntem reggelre

Lépdelt rengeteg karmokkal
utánam a borsóbokor.
Egész nap bottal járkáltam.
Hajam a szélben
a fákra fölcsavarodott.

Láttam: korgó gyomrú
uborkásüvegek éheztek
üresen hagyva a kerítésen.
Néztem anyám házát,
süvített a fedele,
amire régen,
még vadmadár koromban,
a vasvilla fölkergetett egyszer.

Csirkeszag hűsölt a bokorban,
ahonnan fölkiabáltam az eresznek.
A fintorgó szagú fészerből
a kapákat kikergettem,
egyedül üssék a földet.
Hisz a parasztok háta
lángot vetett a melegben,
hordtam rájuk a vizet
nagy favödörrel.

S kimentem a legszebbik mezőkre:
repülőgépet fogni az égből,
járomba, szekér elé jó lenne.
Indulj! - kiáltanék rá.
S az én öregeimnek szántani
az ekét is hadd húzná.

Éjfél után fölkeltem,
nagyot köszöntem az ajtóban.
Eltűntem reggelre,
álltam dobbantós kazán-piszkavassal
a rázkódó gyár mellett,
míg a városokon túl
tollúkombinés madarak zúgtak el
hazafelé messze a szélben.

Nincsen nyugalom

Csontig nyirkosodsz az esőkben.
A szakadó időben
átázik benned földig az élet.
Hozzá töretsz
a küzdelmes életűekhez.
Cipőd együtt tapos
bakancsokkal,
körömcipőkkel,
az állig vasban tolongó
forgalomban,
a mindig igyekvőkkel.
Vonulsz a szerszámokkal harcolókkal
az úttalan utakon.
Mióta az eszedet tudod,
mindig a nehezet fogod.
Nincsen nyugalom.
Jönnek az elvándorlók a megüresedő
falukból,
selypítő kislibák integetnek
utánuk.

Kocsmák hangoskodnak,
duhajkodnak fizetéskor.
Újságárosok kiabálnak.
Vigyáznak az ágyrajáró
házastársak.
Hisz hová lehetnének a megszülető
gyerekkel?
Ismeretlenektől nem fér a város,
feszül, türemlik,
tornyaival fölmagaslik.
Te nem,
csak a munkád kell.
Nincs senkid
és semmid.
Idegenek házában húzódsz meg
reggelig.

Megjött

Én őértük is jöttem,
akik így fogadtak:
megint érkezett valaki
a csillag-hangulatvilágítású tanyákról,
lássátok csak!
A vályúkocsmánál kurjongató ludak,
tájszólású kotlók fia!
Aki - azt mondja -
a kiskútágasnak volt játszótársa,
s a viharcséplőgéptől zúgó tájon
pacsirtáknak édesrokona.
Köszöntsük őt, mert megjött!
Ahol a magaslaton gágog a libalegelő,
onnét szökött.
A gondok legszebbik
legényének hiszi magát.
S jövő-háztűznézőbe igyekszik.
Aki a jérce-lányosháznál,
a pókhálófirhangos
fészernél ült mindig vasárnap.
Miféle apja lehet?
tán tizenkét üszője is hancúrozhat
a szárazon zörgő parlagon.
Méreg-drágán piacozó anyja
vagyont gyűjthetett halomba
a szélgulyajáráson.

S szemük fénye
e város falai közt kószál.
S még mesebeli gyerekek is mondják!
Hát hajtsunk fejet előtte,
mert eljött hódítani.
Eggyel megint többen vagyunk,
összébb kell húzódnunk.
Az ágyból lábunk is
már ki kell dugni az ablakon,
mert annyian vagyunk.
S a kaland hozhatta csak.
Pedig én őértük is jöttem,
akik így fogadtak.

Örülhetünk

Vizeink sekélyek.
Nem csak úszni,
megfúlni se lehet.
Ám a gaz
majd kiönt az árokból,
amiben
lubickolhatnak a kövek.
Örülünk is
van minek:
a mások bajának.
Miénken is a kárörvendés
a szomszédból áthallik,
akkorát nevet.

Kirándulás e táj

Vidékeinken már
áznak a sárházak,
s köd füstölög,
amerre ellátogattak,
s élményt gyűjtöttek a költők.
Itt jártak,
ahol megnézték
a vándorzászlóval kitüntetett ólat.
Valamit röffentett volna nekik
az egyik
moslékos szájú malac,
de ráreteszelték az ajtót gyorsan.

S szóba jött az irodalmi élet.
Mostanában
ilyesmikről beszélgetnek
a parasztok
szárízikedés közben,
meg a tócsaparton ülve.

A költők
elhúzódtak kitelelni
melegebb helyekre.
Cigaretájuk presszóban gyújt rá,
s unatkozásuk ásít.
Versükben barom bődíti el magát,
de már
nem emlékeznek a hangjára,
s inkább átírják.

Nekik kirándulás e táj,
ahol kalandoknak kellene
mindenfelé fürödni
a derékig érő melegben,
s odaadóan feküdnének le
az ángyikák
a költők
csenevész szárnya alá.

Nem az vagyok

A jércével kapirgáló
öcskös,
aki voltam,
nem ismerne rám,
ha találkozna velem,
s akire alig
hasonlítok már.

Nem az vagyok,
aki esténként
a kéményfarkincás konyhában
álmoskodtam valamikor,
s akit nyulak hívtak játszani
a meleg dűlőre,
bekiabáltak az ajtón.

S aki még sokáig
várt vissza
a küszöb-magaslaton.
Látta néha
a messze fel-fellobogó arcom,
amerről visszahívni engem,

fölágaskodtak
a szélben,
vágattak volna
nyihogva utánam a földek.

Hiányzol

Az udvaron özvegy akác.
Fázít itthon üres lakás.
A csend mint szállongó por hull.
Nyers pókháló megcsikordul.
Gondjaim, ez állott szagot
lehelik évek, évszakok.
Szívódik belém némaság.
Felnő magányom, mint a fák.
Szakáll nő rám árvaságból. -
Jöjj el szerelem, hiányzol.

Hegyekre kiállva

Feleségemnek

Madarak riadoznak
a koromtól rekedt hangú
kéménynél. A bokrok
kiskabátban iszkolnak
a szikkadt ház mögött.
S a szél-hangyabolyokból
- látom az évek dombvonulatán túl -
kacsák trappolnak az úton,
mert megy hozzád a mosóteknő,
mászik végig az udvaron.
Menekül a macska
a magasan sötétlő fagallyakra,
mert előtámolyog,
mint a félhalott,
a nagyszarvú eke is,
lépdél az ajtóhoz.
Megy a pulit megkergető
vasvilla, a szalmáskosár:
este fönt ül mindig a törekboglyán,
mint a madár.
Hátul a kapa
bevicsorít az ablakon.

S gyülekeznek mind
a görcseiket fájlaló
fészerlakó szerszámok:
lapát, gereblye, ásó.
Ha nem jössz ki,
megmondani,
hová készülsz közülük,
majd ők kihoznak
a szelektől oldalra
elfordult házból.

Meg kell értetned
a végével dobbantó karóval is,
hozzám jössz el,
ki itt lobogtatom hajam
a sarkokon.
Várlak téged,
aki a városajt kiengedem
a sufnik mellett,
s a sűrű utcaindák közül
ugrasztom ki magam este.

Otthon élnünk nem lehet,
mert szégyellnének
a madárbölcsőket ringató
ágak is bennünket.
A taliga szégyellne
végigmenni az úton,
ha nem vinnénk többre,
mint akik a dörgő tájak
fölszögő porában élnek,
ha annyival is,
hogy nem vénasszonyokkal,
öregemberekkel szaladnak
a silóhalmok füstjében.

Mint a rüh,
szégyen lenne nekünk
a faluk, dülők menti munka,
mert megalázták,
röstelli azt is,
hogy van.

S azt sóhajtják a rókáktól
körülvonított kazlak is,
a doromboló domboknál
tekintgető kútgépek,
csak látogatók legyünk ott,
ahol öregeink még
a dohos földeken másznak,
mint a sündisznók,

akik a gúnárkiabálást
fölküldik a tetőre,
s kiszikkadnak rögökkel,
a dologidő káptalanjai mögött
lezuhanynak esővel,
fölöttük bajoktól villámlanak
körben az egek.

S azért könyörögnek
fölnyújtott ágaikkal
a kerítés végi fák,
téged is, mint engem,
sirassanak el
a pacsírtaléptű ángyikák,
szörmók taták, nénikék,
mikor jajgatnak majd
a kakasok is,
a kis ablak sír,
sír az öreg szekér.

Nincs miért marasztalnod magad.
S nem akarod többé hallani,
ahogy fáradtan fel-felnyögnek
a csapzott szelekből éjjelre
hazavánszorgó löcsők,
rudak, szerszámnyelek.
Halottaikat sem akarod már temetni,
elásni a hallgatag szárkúp mellett.
A lámpát sem akarod kormolni
a zsibbadtan feketéllő ólvégen,
a legényludakat leültetni a sámlira,
akik nyiratkozni mennek:
a csend-szarkafészkes fánál
kopasztod őket.

Nem tudod még:
itt hányódunk majd
a hajrá-munkára
ingázó sorsúakkal,
e földekről
szerteriasztott
barakk- és
albérletlakókkal
a füstfírhangos
városokban. Fejemről
vőlegénykalapom
lekonyul. Ráülni
madár se tudna.

S nem tudod még:
vasdarabbal loholok,
vasvödörrel.
Lapátolom a piszkos
gyár mögött
a szemetet,
amiben kaparok,
mint a csirke.

Mégsem panaszkodhatok.
Hisz járdán megyek,
nem a dülön!
Jó ruhában látnak vasárnap
az alkonyattól kivörösödő tanyák:
andalgok a lányosházak felé,
nem a széledő tájakat
terelem mezítláb.

S hétköznapi idegen szobák falával
fekszem össze éjszakára,
míg te verebekkel vagy otthon,
a sírdogáló lámpavilággal.

Az ország másik végéről
hegyekre kiállva integetek neked,
aki után, mikor eljössz
a hámlott városok felé,
madarak kiabálnak búcsúzóan
a nesztelen porladó fészertől.
S a szálló szürkületben
még sokáig néz a kémény,
amint fönt áll a tetőn.

Elviszem magammal

Lepke: fehér angyal vonul.

Szára közé suhint,
mászik a tök
kifelé a kukoricásból.

A víz kiiszza magát a napon.
Lefonnyad a kútgém.
Meleg liheg.
Pulykák húzzák a földig csüngő
fekete ingüket.

Lehajolva a magasból
madár néz be az ajtón.

Ülünk idebent.
Fölöttünk hasadt gerenda.
Előttem a szeretőm.
Mellette az apja.

Kalapja odakint - az akolra dobva.
Luk iszkol be a vályogfalba.

Messze kutyaugatás
szalad a nyúl után.
A kutya egy dombon áll.

S fölemlegetjük az aratást:
keresztekre feszítették a mezőket.
S tavaszból most állt még
nemrég a bál.
Virágoztak az akácfák.

Most már vénlenek
az esték.
Tovább kell ríkatni
a petrólámpát.
Nagy akaratú idő jön messziről,
a jegenyejajgatás éjszakánként
behallatszik már.
S az esővizektől ázott házakból
a fiatalok mennek,
mintha a szél vinné őket.
Nézni utánuk:
elfárad a tekintet.

Errefelé már csak a kóbor kakuk az,
akivel még találkozni lehet.

S a legkisebb lányt innen
feleségül
most én is magammal viszem.
Magammal a figyelmeztetést is:
ne csak holnapig kelljen.
Ide most már csak a senki
kopogtat majd be.

Eljön velem,
de egyszer még itt éjszakázik.
Csak ülünk még az asztalnál.
S messze kint ormótlan
rögvánszorgás mászik.

Macska szagolja
a kerítésnél párolgó Holdat.
A parlagon sas robog.

Az ajtón
arany kosár csöng
lámpavilágból.

A magasból madarak ereszkednek.
S amerre szúnyogok kotlanak
a bokrok megett,
a szétloccsanó sötétségbe,
fekete tóba
szállnak bele.

III.

Maradj velünk

Szerelem,
ki egymásnak
hűséggel
adóztatsz minket,
ki emberpárt
vágyunkkal
egymáshoz fektetsz,

s áldasz a jóval,
fölvirradsz
virágokban,
kibomlasz az ágakon
tisztá levelekben:
maradj velünk
a fölkelő
nappalokban,
s minden időben.

Szerelem

Ruháid belsejét kiforgattam,
felkutattam nappalod,
amelyen átjöttél,
mint egy síkságon,
selymeid, hajad szétkuszáltam.

Kihallgattam ágyad csöndjét,
ajtódból visszafordultam,
szétfeszítettem melletted álló sugarat,
vetkőzésnél meglestelek.

Tegnap napba visszafutva,
hangod meghallgattam újra,
feldúltam jelened, mint a lombot,
magánnyal bekerítettelek,
hogy kifaggassam vergődésed neszt,
szerelemben rád nyitottam szemem:
mindent megtudjak rólad.
Lélegeztél bennem boldogan.

A tiéddel élek

Lehunyod szemed,
s nem látok én se,
hallgatózol még,
hát hallom,
kitakart mellem fölött,
hogy szállnak el láthatatlan
molekulák, égitestek,
s mintha már nem verne a szívem se,
a tiéddel élek.

Virág

Virágpirkadat, virágból
piros virradat, ahogy
felhossa, magát a világra
hossa, mintha reggeledne,
lassan napkelte lenne,
fűszálak közül, fölsütne
sötét erdők mögül,
s én nyitnám magam,
boldog szirmokká magam.

Évek múlva

Kifigyelték az esték:
a járda-dülőkön mentem,
mentem,
majd eltűntem mindig
a poros bérház-szérűknél.

Utánad kutattam,
akit elcsaltalak
a liba-sztrádákról.
A város-mélyekben
hajaddal borultak
vállamra az éjszakák,
ahonnan évek múlva
kanyarodott ki velünk,
indult az út hazafelé.
Otthon már vonultak akkor
lakodalmunk nótái
az őszben eldübörgő madarakként.

A cigányzenés szélben
táncolt a kerítés.
Egy-ingre vetkőzve
mulatott a csákány.
Reggel dülöngézett részegen
a csirkéktől
körülrugdalt ólnál.

Ahová eljőhet

Ajtón át, az ég csillagaival
megérkezhet a tágasságon át,
beveheti magát falaim közé,
táncolhat, mintha a vígságig
kivilágosodna a virradat,
sarokból az ablakon besütő fényt
átrendezheti, haját rám lobbanthatja,
szólíthat, mintha a levegőn át
magas erdőből szólna,
napjaimban megjelenhet,
főhangosíthatja
hangjával
ezt a házat, ahová eljőhet,
ahol szívverésemre fölébredésem
reggelén, hajhulladékomban
ingem gombjaival csillagozom
föl érte magam, szemem
sugarának ablakkal nyitok
a szabadba szárnyat, ne higgyen
megszomorodottnak, ne higgye
kipusztíthatóságomat, még ha
az egyenes sugarat ledönti is
a korai fagy; miatta védem
magam, érte vagyok itt,
aki majd megérkezik.

Fölkel a hajnal

Álmosan az ágyból fölkel
a hajnal - szokatlanul korán.
Csak a jó melegét hagyja,
a helye húzódik hozzám.

Ő a kombinéját veszi,
ölti harisnyakötőit.
Ki sem ér a konyhába,
már föllármázta teendőit.

A kotnyeles kanál kikap.
Magszid ügyetlen poharakat.
A koránkeléstől kiesnek
kezeiből, leverik magukat.

Megfogyatkozom

A kisablakkal éjszakázom
itthon, levegővel lehülök,
megfogyatkozom Holddal,
tekintetem után nézek
messzire a házban,
járkálok cipőmmel
lámpavilágnál, nyomorúságom
szagolom, összehúzódok
kövel, szánalmasnak
látszom, elferdülök
gallyal, a gondot
gondtalanná szégyenítőktől
lesoványodok, ágyamon
mintha elgyengült, csupasz
porszemet ébresztenék
magam helyett virradatkor,
a tisztességnek káromlótól
megüttetek, kövel
megdobott bokorral
rándulok meg, eltépődik
aransújtásos szárnyam,
mint a madaraké
hónapos esőben,
mennyezetem megaláz,
magasságának fölényével.

Idegen arcot lát

Hozzám szomorodik ő is,
mint ez a lakás, mint ez
a mennyezet, aminek nekiröpülhetek,
ahonnan leeshetek,
szívveréseimtől kiégetett
ingeibe már behidegszik,

karomba is, mintha
hideg tóba jönne, ami fölött
a nap se süt, ahol a nap se jár,
idegen arcot lát,
valaki idegen csapkodja magát,
Magyarország egyik városában,
az ország egyik tanyájában,
napraforgóktól - forgóhitűektől
bukik a földre, s már föl se áll,
szegénységét vállalja,
pedig nem akarja, megátalkodik,
vérét elárverezik,
letaroltatásom utáni csöndben
a magányhoz csúnyulok,
virág nem vidít, neki se hozok.

Ismeretlenné lettem

Árkokhoz süllyedtem.
Megdültem hajlott fával.
Zúzmarát fogott arcom
a takaróm fölött,
az idegen csendben,
az idegen otthonban.
A Dunánál előbb befagytam.

Szégyen szelídített.
Mások vigalmában
szánalmassá aláztattam.
Éjszakára árnyékom alá
húzódttam ajtók,
hideg falak mögé,
csak a levegővel
teliszívott tüdőm
tartott föl a föld fölé.
A szülőházam ajtajával
táruló virradatokra
gondoltam, mégse
vágyakozhattam vissza.
Rákényszerültem
a magam kenyerére.
Nyúltam a más cigarettájához.

Szám megszólaltatásánál,
kezem tetténél voltam jelen.
Vereségeim időjárásában
gallyakhoz lecsupaszodtam,
leszegényedtem.

Száraz lett tekintetem,
mint az őszi vessző.
Ismeretlenné lettem,
idegenné ifjúságom előtt.

Messze halad

Nem mozdul-moccan
most semmi, semmi.
A világ magát
is elfelejti.

Kő gurult elébb
helyét keresve
egy csöpp gödörbe.
De elfér benne.

Csend van. Az idő
másfele térve
most messze halad.
Nem is vesz észre.

Mikor tudjuk

Hajnalra fölfázik
alulról a ház.
Küszöbén macska szagolja
a hideget.
Éjszakai verítékszagom
elúszik a szélben.
Mondom az ágynak:
feküdjön le velem.
Húzzuk magunkra a takarót,
mint feleségemmel olykor,
mikor tudjuk,
bezárkózott,
nem nyit ránk az ajtó.

Valaki járkál

Elszeretjük feleségünket
magunktól, mint
a más asszonyát.
Bezárkózunk vele, mikor
nem vagyunk otthon.

S az ablakot elfüggönyözzük,
hátha odakint leselkedünk.
Nyomunk van a házhoz.
A kutya megugat,
mikor arra járunk,
a kerítésen beugorva,
mert ott vannak
letördelve a gallyak.
S a szomszédok is látták,
valaki onnét járkál.
S hiába vadásszuk
- markunkban kibiztosított bot -
sehol nem látjuk.
Mintha csak tudnánk,
most kezünkbe kerülnénk,
nem mutatkozunk inkább.

Vajúdás

Feszülő anyaöl:
megnyílik a föld szüléskor.
Itt ez a növényi szár: köldökszinór
kit juttat táplálékhoz?

Csípőben széles hátul a táj.
Duzzadt vese a domb.
A vajúdásban kitágul a völgy,
az erős medencecsont.

Húzódó inak a gallyak.
Fájás rándítja mindet.
A föld kihord végül.
Megszül halottnak minket.

Gazdátlan

Hová megy el az ember?
Hisz
szólni szokott máskor.
És nem is látjuk többé.
S el se köszön a háztól.

A keresés sem leli!

Csak azt vesszük már észre,
haza muszáj magunkat
kiabálni,
s nincs mégse.

Dolog dologra hányva
visszamarad gazdátlan.

S ő eltölti az időt
semmire a halálban.

Bölcső

Az asszonyoknak bölcső e föld.
A gödör kis gyermekágy.
Szülnek bele gyereket.
A mezők száradó pelenkák.

A szélben, csöpp rékliben
kicsinyük rugdalózik játszva.
Fürdetik pocsolós levegőben.
Játéknak van kisakácfa.

Fölöttünk a dróton lebegő ég,
röpdöső ingecske integet.
S az árokban: járókában
nevelnek virgonc életet.

Mintha

Mintha pirkadna,
a fáknál már az ég pirkadna.
Szállna a hajnal,
itt a fáknál szállna a hajnal.

Ablakom nyitnám,
ablakom négy égtájba nyitnám.
Lassan virradna,
kedvem az égig fölvirradna.

Azután

Megmelegítve a mosogatóvizet,
veszik az asszonyok az eget,
e zománcozott fazekat,
s a többi mosatlanokat:
az aljukon vízzel meglögybölt
árkokat, amikbe már
a legyek is beleszálltak,
a kutyának odaadják a dombot:
mócsingot, s a köcsögökhöz
akasztva azután,

a csöpögő világot
kiteszik a kerítésre,
a literes gödröket is
elmosogatják.

Tavas

Vízzel telt gödröt lök fel a szél,
az udvaron csak kárt csinálhat.
A bokor megbokrosodik.
Most nem tud parancsolni magának.

Mintha tüzet tettek volna alája,
gyökerére parazsat. -
Hé, emberek, fogjátok meg,
a szárnya elviszi a madarat!

Játék

Két gyerek-gally közül
melyik az erősebb?
Pókfonalat fognak
és nekigyürkőznek.

Húzzák a két végét,
izmuk is kidülled.
Feszítik, rángatják,
míg belezöldülnek.

Lusta lapály

Lusta lapály, eltunyult domb.
Álmos, álmosító nap.
A meleg fűtőkben lecsüng.
A csend indái lógnak.

Csak a jegenye kínlódik
- szakadó esőzés lesz -
görcsét fájlalja, hasogat.
Időváltozást érez.

A tó

Hullámok fürödnek.
Majd a parttól messze
kapálózni kezd,
már le-lemerül a mélybe:
vízbe fúlna a tó,
ha nem úszom be érte.

Úgy kellett

A tócsát: kistengert,
leveleket, gallyakat,
a porszemet is úgy kellett
fölfedezni magamnak.
Ráismerni bogárra, fényre,
a csöndet meghallani.
Az ott a Nap, emitt a béke.
Nem szabad bántani.

Szél

Világot visz el,
ahová eljut.
Nyargal, fut a szél,
nem futni nem tud.
Gúnárt sodor el,
egy dombot rángat.
Gallyuknál fogva
húzza a fákat.
Csak zúdul, csapkod,
csonton hasít át.
Hej, a munkában
állna helyt inkább!

Nyár

Boglya szuszogja ki tóból
a vizet, s lerogy a csöndbe.
A kőből kimászna a kő.
Levegő kozmál a földre.

Húzza szárát az uborka,
árnyékban leli meg helyét.
Kúthoz inni szomjas meleg
száll, rebbenve, mint a veréb.

Dolgozik, hajlong a paraszt.
Gyomrában víz: ebéd főhet.
Kapál, észre se venné ha
magára húzná a földet.

Az égen fényeskednek

Sok esőnek sok az alja,
sok víz, sok tócsa.
Sok kis vergődés a csülöknyomokban,
fűszálaké, ártatlan porszemeké.

Az idős rög magára hagyva!
Az égen fényeskednek
eszméink.
Ám lent a tapasztalat.

Nyár üzemel

Mint a gyár,
nyár üzemel.
Párálló gallyak,
szelepek
füstölnek.

A földhátakon,
poros munkapadokon
rögöket,
alátéteket
fúrnak a gyökerek.
Bogarak bütykölnek.
Fölvillan próbaként,
kigyullad a virág
a lukba bedugott
tökszárvezeték végén.

Átállt a nyár
három műszakra
a tájon.
dolgozik,
termel
a futószalag-
szántáson.

Kő tapogatózik

Szárából kitüremlett
szemgolyó: zöld
lopótök figyel,
mintha ésszel is fölérné
a földre kivetettségét,
motoszkálását a kínlódó
kődarabnak, ahogy tapogatózik,
mert nem tudja hol van,
eldobná magát, de hova?
létezését nem érti, s hogy van,
csak tölem hiheti,
mint az ablak előtt álló
jegenye, szememben
nézheti meg magát,
s bennem a világ.

Visszaemlékszem

Egy-egy szóban visszaemlékszem,
mintha a Hold-viharlámpás tájakon túlra,
messzire az időben, s egy-egy
mozdulatban az első lényre,
ahogy mozdulhatott valahol,
a kitárt partok combtövéénél
kimászva a tengerből,
meleg magzatvízből,
valamikor.

A kisbokkal

A kisbokkal vagyok itthon.
Az udvaron egy darab téglával.
Megbiccen időnként magának.
Nem tudja kedvét tölteni mással.

Helyezkedne, s az erő benne
csak amennyi egy moccanathoz kell.
Magát lökné a fűben. De csak
kínlódás az. Abba fáradok el.

Idegeim

Idegeim már azt megérik,
ha egy madár berepül az országba.
S míg surrantják robajuk
rakéták az égen,
én mentem mosolyainkat,
az örömet védem.

Karácsony

Vigság, dalolnálak! A gyalog-szelek,
három királyok Krisztushoz
készen az indulásra.
Születéséről hírt hallani
gallyat küldök a héttornyú fára!
Örömöm bekiabálnám
a házba! ünnepelnék,
s mintha sárkány járna,
a sötétben hajladoz,
reng a gaz. Heródes
járkál a világban.
S félelem havaz.

Veszélyre figyel

Hadakra, hatalmakra lát a képzelet.
A magas erdőből kiszáll a madár!
Veszélyre figyel föl a lélek.
A tört ág már nem segít magán.
Féltében tócsa lapul a fánál,
a veszedelmet közelben érzi.
Kövek összegömbölyödnek.
A jövő a jövőjétől kezd félni.
Szállnak szabadjára elfajzott gépek,
amiket ölni az ember tanít.
Fegyver fegyvert nemz e földön.
Már a halál is családot alapít.

Kitéve az időnek

Kőkemény,
kíméletlen tél!
Dér perzsel,
jég dörög,
a tűz megfagy.
A szabad ég alatt nyikorgó,
éles hideg.
A kő döglük bele.
A madárból kifagy a madár,
lakatlan száll.
Lakatlan ül az ágon a varjú.
A szél félelmében fúj,
fél a gödör a földben.

Meglapulna az ember.
Meghúzódna sárban,
gyalázatban,
megbújna a rögben.
S jeges gyötrelem jegenye,
kitéve az időnek,
veszedelmeknek elébe.
Erre a csikorgó földre,
ahová letérdel,
s szívverésével nevel magas fát,
egyenes gallyat a tetejébe.
Leheleténél melegszik a hideg szélben,
hideg mezőben.
Megy az kóbor utakon,
mint a vadnyúl.
Fölbukik valahol,
úgy vesz el.
Sár mocskolja,
eső siratja.
Kezének kezével emeli magát
a napvilágra.
Vállá jármában,
inainak igájában húzza életét
a porban,
egysejtű lények közt:
a pocsolyákban.
Most istenverés éri,
most székelyen,
most az ég szakad rá.
A reménytelenség fellege alászáll.
Vihar vadássza,
a rettegő lomb levelét hullajtja.
Bajok nyögetik,

a lelkét ütik, mint a kutyát,
a megaláztatás gyepén,
a szomorítások udvarán.
Vezényelhetik háborúba,
halálba.

Vissza lehetne hajtani az őskorba,
sebességre állított ostorokkal.
Idomítható,
hogy jószágnak,
madárnak átalakul.
Ingbe összegyűrődött,
ingbe belenyomorodott lárvának,
hogy lepke száll belőle ki,
mint kötöltetű ágyúból
a golyóbis.

Mégis dolgozik,
szenveteti magát,
gyereket nevel,
kínlódik az életért,
hiszi, hogy nem hiába,
ezért fél.

Ó rettegető tél!
Hidegnek hidege,
magányosságnak
magasba föltonyosuló tele.
Zúzmarafának levele,
hajtása,
bogas koronája tolakszik az égnek.
A Sarkcsillag kihűl,
elhidegül tőlünk,
ha nem teled ki a lélek.

Mért csüggedne?

Mért csüggedne a vers?
A föld alól föltámadna.
Fényességében az égen
megjelenne harmadnapra.

Utána eredhetnek tankok,
a vasveszedelmek.
Lélekben - a tetejetlen fán lakik.
Nem lelhetik meg.

Koratavasz

Sziklevélből bab hegyezi fülét,
valamit hallhat éppen.
Azután elugrabugrál a meleg napon,
nincs veszélyben.
A táj moccanás-mocorgás.
Fészkeről megújulás hessen.
Átvészelte telét a lélek. A Nap
tündököl. Nincs mit szégyenkezniem.

Helyettem

Helyettem
ki biztatná,
a fán kússzon
feljebb a magasság.
Tavaszi süt,
a kerítésen
ugrás veti át
magát.
Helyettem ki nógatná,
szökkenjen
az elrugaskodás.
a gallyakra délről
nagy ívben madarainkat
vissza ki álmodná?
Ki adna helyettem
a célnak irányt,
ne a vackán
üljön az indulat?
Nyitom is ajtaját
a tágasságnak.
Lendület,
vesd magad!

Éjszaka

Éjszaka, leér halottak
szívéig a sötét,
gyökerek tapogatnak
a mélyben, nem tudják,
meddig érnek, nincs fény,
a vadlegyekkel
lakott bokorban is

feke te sötétsé g,
madár ül kerek kövön,
azt hiszi, tojás,
a hold mintha
nem is volna, korommal
maszato lják be maguk
álmukban a városok,
horkolnak meszesládákban
a lapátok, megrándulnak
néha, moccannak,
kiállnak óljuk ajtajába
a kutyák, a vadszagra
vakkanó hangjuk
torkukban hallgat,
sötétségtől járhatatlanok
az utak, éjszaka van,
alszanak az országban,
porladnak nyugodtan
a kihaltak, szél sincs,
mintha nem törté nne
semmi, észrevétlen
gurul arrébb a nagyképű
tők is, hegy képződik
alatta, vakondtúrás,
kinőnek vadhajtásai
a gyümölcsfának,
az almát lökik le,
leesik, létrán se
tudna lejönni, penész
harap a boglyába,
csámcsog, ott marad
foszlós fehér nyála,
az égből madár hajol le,
ki tudja, mit akar
elvinni, gyomok,
gazok nőnek meg
hirtelen, szárástól
emelik magasba
az uborkát, ereszkedne
vissza a rögre,
de nem lát, ré pára
teszi rá lábát a béka,
szuszog, aztán
rúg rajta, a mélyből
kukacok jönnek föl,
köpnek, azon járnak,
dolgoznak élő lényei
az alvilágnak,
tetűk, rovarok esznek,

rágnak, zabálnak,
harckocsitalpakon
mennek - reggel
mikor lesz? lassan
virrad, fölkel
az ember, a szerszámot
kézbe veszi, rendet
tesz, s elindul a világot
továbbművelni.

Itt jártunk

Szívvel, egysejttel
mozgó lények,
tán emberré leszünk egyszer,
partra vetődünk,
a napvilágra e szánkba
loccsanó tengerből, hullámos,
meleg levegőből.

Munkára fogva,
leszünk értelméért a munkának,
elejétől fogva
fegyvertelenek, termőre
forduljon a gondolat
lágymokokat halmazó
tájain a szabadságnak.

S megállunk a Nap előtt,
mellünknel piroslik majd,
a jövőnek
rajta hagyjuk, mintha
a barlangfalon, kezünk
nyomát, itt jártunk,
innen indultunk tovább.

IV.

Szavaim

Munkára tanítom
szavaim:
született gyerekeim,
akikre már
rá lehet bízni
az igazságot.

Kocognak utánam,
mutatom
a fogást
dolgainkon.

Teszem

Nem tudom megtagadni
hol éltem.
A csirkés tanyákon,
gyár-mélyekben
a szerszámok
milyen munkát adtak
fogásukkal
értésemre.

S nincs ellenkezés
bennem!

Teszem én is,
amit ők tettek:
a dolgok nyelvén
beszélek.

Ha mégis

Értek minden szerszám nyelvén.
Kemény, egyenes beszéd!
A kalapácsét messziről meghallom.
A fejszének már a suhintásából
tudom, miről van szó:
fát vágjon, cölöpöt verjen!
A dolgokról szóljon,
ha mégis megtévedne az ember.

Felnőttem volna

Az első lábraállás után
már felnőttem volna akárhogy.
Ám magukhoz fogadtak, s nevelni
ők
neveltek föl, a szerszámok.

Fából a szög se jött ki,
ha a harapót nem fogtam jól.
Izzadtam a napon, küszködtetett,
nem akarta az igazságot.

Nélkülem az ásó nem nyomta
magát a földbe egyszer sem.
Nem lehetett henyélni: a lapát
megtette, kétszer nehezebb lett.

S ott kellett a munkánál
az eszemnek lenni!
Ismertem a kalapácsot, tanú rá
a kezem,
keményen oktatott nemegyszer.

Ma és mindennap

Kolóniákra megyünk haza.
Bezsúfolódunk. Függyön se kell,
elállunk ajtót, ablakot.
Párától nedveznek,
esedeznek. Szagunk
beivódik a falba, mint
a füsté. Cipőnk
ágy alá dobva, reggeli
ugrásra. Szikra a
hullócsillagunk. Koromba
lépünk virradatkor
a félretaposott úton.
S hajrázva dolgozunk,
ahol mindig vigyázunk,
s mindig lecsap
közénk a baj,
s nem hagyja annyiban.
Csak a dolgunk tart
talpon egész nap,
mert elaludnánk magunk,
a gondunk, amitől
nincs szabadítónk.

Megesszük a holnapravalót,
a keresetet. Fölélünk
mindent, asszonyunkból
a gyereket. És mégse
szökünk meg, mert minek,
hova? Ott vagyunk,
ahol a küzdelem izzad,
ma és mindennap.

Mondják

Ahol szelek porladnak
a meddőhányókon,
mutatják, ott szokott henyélni a munkás!

Aki lop is, mondják.

Mert mindig elvész valami,
eltűnik az estébe kilépő kapun,
s hazakerül a Hold-galambdúcos házhoz,
épp a hetyke kistetőhöz kell
vagy a kocogó kerekű furikhoz,
amit a vásárnapok telkei végén
látok gürizni sokszor,
míg szél hánykolódik
a telep árva fái közt,
s kövek bukdácsolnak az úton.

S akiket nemcsak a kirándulás
vezetett el néha megnézni a munkát,
azok tudják, mért takarékoskodik az erő.
A falnál támaszkodik a lapát,
s nem igyekszik a sietés.
Csak amennyire a fizetéshez kell,
mert minek tenné?
Hisz nem érdeke.
A melós becsülete nem lesz több,
sorsa se könnyebb,
hogy fényesebb ablak virradna rá
reggel.

Lehúzódom

Egy részeg:
kifeküdt
a délután utcasarkára.
Én a szeszgyárat vitetném
elvonókúrára.

Rendőr a közelben.
Mikor elfordul, csenem ki a pénzt
zsebemből,
s már tűnök is innen.

A város végbélnyílása bűzlik
a bozótban, ahol elsurranok.
Kenyér hónom alatt.
A kültelkeknél zaj.
Lehúzódom, míg elrobog
zakatolva a vasútpart.

Aki ismer

Sámlim kiültetem
a kültelki gyepre.
A kőrakáson kapcáim napoznak.
Lábszagomtól elmenekülnek
fintorogva a szelek.
Mocskos vagyok a bajtól.
Az utcával jöttem ki ide.
Nem hancúrozom a neonberekben.

Inkább kifigyelem,
cselleng egy slágerdal erre.
A városbűz itt száll a sufnikon túl.
Az úton dudvák - azokon kitelelek,
mint a süvölvény vadnyúl.
Aki ismer: a lapát,
dolgozni eljön velem.
a hó-rukk-ra rááll a szám.

Hát nem panaszkodom.
Arcom tüskéi közül,
mint meleg bozótból, előbújok.
Az idevalósi világgal
a járdasoron beszélgetek.
Elkanyarodok árokkal.
Messziről a csaholó spiccevasak
ugatnak meg.

Legénykedik

A sör berúg.
Leissza magát a bor.
Reggel elkezd
a féldeci.

Állunk félrecsapott kalapban.
Rikkant a kedv,
de nem mi oldódunk
örömré.

A pálinka gajdol,
viszi hangját
a magasba,
legénykedik részegen.

Valóban

Ő,
aki itt él a salakdomboknál,
a rázkódó partú
vagongurító mögött,
ő,
aki izzad a műhelyodúban,
ahol zaj dörömböl,
s előtte csöpp ablak
pislog csak,
délután a fáradtság
baktatós útján megy haza,
s látja a házvégi bokrot,
amiben bűzlik
a szálló kohószag,
ő,
akit nem sokba vesznek,
most rikkant egyet a csehónál,
garázdálkodott,
írja majd az újság,
mert ahhoz be kell rúgnia,
hogy fölfigyeljenek rá.

S lekisemberezik,
hisz dolgozik csak.
A konyhaasztal körül
családot nevel,
s lefekszik,
mikor az este elálmosodik.
Neki csak
elvégezni kell a munkát,
s azon túl, valóban,
nem sokat bíznak rá.

Ha már

Ha már feszeng a kínosság,
mert mint égen a füst,
csak gyúlik a hallgatás,
s az unszolásnak mégis
engedne a paraszt, a munkás,
mihez legyen szava, s minek,
ha értelme, haszna nincsen,
csak a kárát látná inkább,
s a régiben marad minden?

A járdanyomon

Két ablakom
hatalmas pápaszem,
kinézek rajta a világba.

Nincs a lábaskában
mit főzni holnap.
A járdanyomon előlem
fácánkakas-fény röppen föl.
Széttelinteni
kiállok az utcapartra.

S a sűrű reklámgaznak nekivágok,
libát fogni vasárnapra.

Ha fáznék

Csinos
kirakati fababával
szemezek.
Nem jó szeretőnek.
Ha fáznék,
fölvágnám tüzelőnek.

Munkájából

Legyint az életére, mint
óra szoktak. Nézi őt valaki
valamire? Hisz dolgozik csak.
Reggelente siet, lohol
vele az utca.
Munkájából él.
Nem is viszi sokra.

Lent lépdelnek

Alvó téglahalom.
Az utcason
fázós hideg.
Bódék, bodegák.
Léce-nyilalló,
drótja-szakadó,
romló, kireccsent
kerítések.
Szélsodort
deszkapalánkok.
Raktárak,
kócerájok közt
ácsorgó lapát:
figyel a sóderrakáson.

Köhögő házsarkok,
s a nyirkos, hajnali
ólvégek közül,
a szűk, kihúlt,
süppedt udvarokból
a biciklik fölkerelkednek,
az árokúton karikáznak
a ruhájukkal kifakult,
szélekre szorult életű
koránkelőkkel.
Nincs csákány,
ami lobbantaná,
széthányná sorsukat.
Esőktől levizelt házaik
sárból, deszkából,
a jól fűtött
város köré bújnak.

Kéményükből
gond füstöl.
Sarak caplatnak itt.
Lent lépdelnek
a járdák
az utcamélyekben.
Lent él a lélek is.

Ha igaz

Viselik itt munkások,
parasztok törődött életüket.
Gond burjánzik, nem legelné le
a tehén se ezt a fűvet.

A Nap kilométereket kerül feléjük,
mert nem esnek az útba.
Szél helyett segítség zörget?
Figyelik lélegzet-visszafojtva.

Lesz itt kihelyezett igazság,
szolgálat értük - ha igaz.
Integetem errefelé az időt.
A jövő nem vigasz.

Az örömök

Várjuk az örömöket,
hátha felénk is
idetévednének.
Beállítanak a házba,
hisz másokhoz
mintha hazajárnának.
Betalálnak az ajtón.
Hozzánk pénzért se
nagyon, mert hamar
elfogy. S kikerülik
a széket, pedig
ellehetnének. De hát
úgy jönnek, mint
akik mindjárt mennek.
S nem tudjuk
mindig borral kínálni
őket, amikor nekünk
kenyér is kell,
s kiscipő: szaladjon
a gyerekekkel. Hát
sietnek kifelé
innen. Mintha nem
lennénk jó szívvel
hozzájuk.
Másfelé mennek.

A jó szó is

Hajíttatnám el magam kövel?
Csukódnék be
nyikorgó hangú ajtómmal?
Választanám el sorsom azokétól,
akiktől nincs külön utam?
Elhagyva őket:
az utca-mélyekben élőket,
ahol az árokvíz
ürgelukcsatornába folyik le
a telkek végében?
El tudnám hagyni őket:
munkásokat
a kőburjánzású külvárosokban?
Vonatozókat,
e roham-munkára bevetett sorsúakat,
akik a Nap-síratódalos messzeségben
az esőktől leköpdösött
nyári konyhákba térnek meg?
El tudnám feledni őket:
parasztoakat, akik,
mikor az egek előtti hodályokból
ment meghalni
az irdatlan-nagy tehénjárom,
a darázs-szélalmoktól zümmögő halmokon
virrasztottak?
El tudnám titkolni gondjaikat?
Tudnék élni
csak egy pillanatra is nélkülük?
Milyen utak,
tájak tudnák életem eltéríteni közülük,
hogyan ne rájuk esküdjek?
Akiken, hisz
nem vágyakoznak többre,
s mindjárt mosolyogna
örömük,
a jó szó is segítené.

Szólaltassad!

Vesződtél ifjúságod melegénél.
Az egyedül maradásod éjszakáján
hited ütést kapott,
csillagszomorító verést,
vasszédítő rúgást.

A magas fa,
az egyenes fa beletántorodott.
Megváltód sose volt,
sose lesz.
Felleghajtó időben,
kezeddél keresett kenyéren
nőttél fel,
munkára fogva.
Szádban a mindenkori szegények
szava - szólaltassad!
S küldd messzebb a távolságot,
támaszd ki a merőleget karóval,
készíts jófogású igazságot!
A mindennapi szűkös reményen kell
kitartanod,
a szorongás toronyhosszú
trombitájának szavában
menteni mosolyainkat,
s magunkhoz emberíteni az időt,
a kijelölt égtáj felé
irányt adni sorsunknak,
s elvégezni a jövőt.
Kell a hasznos szó,
azokhoz tartva magad,
akik halálukat is dolognak tudják.
Letéve magukat végül,
mint egy kész munkát.

V.

Mindenkor

Ténferegtem tág határban.
Szoroskodtam szűk utcákban.
Ajtó, kapu kizárt otthon.
Hely nem volt hol meghúzódnom.

Város iránt, árkokon át
vitt az idő falut, tanyát.
Égett régtől, szinte füstölt
lábam alatt a szülőföld.

A gyerkőcöt, aki voltam,
bottal messze riogattam.
S szárlevelekkel az úton,
hagytam a szél hadd sodorjon.

Magamat nem sajnáltattam.
Sorsom mindenkor vállaltam.
Gyökérverő elszántsággal.
Dacot termő szívós fákkal.

Én jövők

Azok közül jövők,
akik a nagy dologidők dombjain
pacsirtákkal rebbennek föl a porból.
S azok közül, akikhez
a hasmenéses gyárak ürülékétől
szennyes folyónál korom,
s városszélek szaga
száll be a bebújó ajtón.

Jövők az évek félreeső árokpartján.
Botlasztanak kövek, bajok zsombékai.
A múlt távoli lankái mellett is
engem látni.
S én füttyögök a messzeségekből.
Én jövők elő az országban
mind a négy égtáj felől.

Őseim

Ők már ismerték a tüzet, akár
az őseim. El merték ejteni a szelet,
amit nekizavartak az ároknak.
S a tóból már ki tudták halászni
a fickádozó vizet. S ahogy
felküldték a távoli fákra
vadászlesbe az eget,
én még láttam a múltban őket,
amint hajtották elfogni
a láthatár felé menekülő
messzeséget.

Magamért, másokért

Apám, hogy ne adja meg
magát sorsának,
bujkált előle
a hallgatólagos élete izzadságától
bűzlő tanyában.

Ha ment a baj,
s a megadásra újabb parancs,
s verte a szakadó nagyajtót,
menekült vasvillástól,
ami kiugrott a kerítésen,
nem érte volna
lőháton se utól.

S mikor engem fenyeget,
nem szökök
hegyeket fellökdösve.
Győzni magamért, másokért
körmeim az ágakon kinőnek.
E háznak, hazának tornáca végén
elhessentett félelmeim
gubbasztva ülnek.

Fővárosom

Fővárosom a falu!

Förlutazom - amerre
lefelé megy a vonat
az alacsony sorsúakhoz.

Odavalósiak az árkok,
kuksi dombok mellé.

Száll tüdejük füstje
a földig leérő fánál.
Lábnymuk siet utánuk
a szoptatós
krumpliszáraknál.
Traktor rőfög nekik.
Port, levegőt lelegelnek.
S a lámpát majd
lánggal felkontyolják
este. Jajgat a munka,
mert sosincs elvégezve.
A napraforgó-tájékozódású
tájon, ha figyel
a tekintet, látni
a Nap-fűtéses barázdákban,
a viszkető fedelű
tanyák közt mindennapos
küzdelmüket. Termelnek
jövőt, a mélyben
hadakoznak.

Zakatol a vas
falujuk felé a sínen.
S leszálllok a vonatról,
mintha a Keletiben.

Falum

Büszke rám az én falum.
Lúdjai haptákba vágják magukat,
ha hazamegyek.
Mulat jókedvű kocsmája a sarkon,
s tiszteletemre a napos parlagok felől
a bíbicek élémjönnek ilyenkor
a fülledt földcsatornákból.
Így szeret, hogy elmentem.
Ostorom, ekém fölraavataloztatta.
Eltűntem a messzi füstrengetegben,
ahol a kanyarban kóbor kutyavasút
vonított éjjel Újpesten,
s napjaim verebekkel rebbentek el
a villanydrótpókhálós tetők felett.

Útnak eresztett, mert nem tudott már
rám íratni vagyont, földet.
S nem akart odaállítani
a kozmós közös ólakhoz,
amerre régen a kispetrencéket
ültettem föl a szekérre;
s a szőrös, rügös barmokhoz se akart
odaállítani engem.

Sátorfámat idegen megyéken át
cipeltette velem.
S rég nem volt már haver
a biztonság, amerre mentem.
Elküldött magányosan kullogtató útra,
s az évek hánykolódó ege alatt
mindenki kiszolgáltatottjának.

Így szeret, hogy nincs gondja velem.
A csahos Zagyva-gáton csak néha lát,
s ősszel már nem melegszen
muslincákkal a vörös házkémény mellett.
S nem integetek a messzeségnek,
ahogy a szélkukorékolású földekről
visszanéz, azóta sem.

Emlékük tévelyeg

Elküldettünk
apáink portáiról,
ahol minek is
maradtunk volna otthon?
A kerítéssel járkálni
körül a házon?
A csapdával kifogni a falból
egy-egy egérlukat?
A vályút meg odavezetni néha
itatni a kúthoz?

Elbúcsúztak a porban zajongó,
egybekényszerített földek.
A szél-zeneszóval
kapuig kikisért jószágok.
S mi lábatlankodtunk volna
seprűvel a küszöbön,
ahonnan jövő se látszott?

Bezsúfolódtunk
a városok emeleteire,
idegenek szomszédságába,
ahol szólni sincs kihez.

S vagyunk az utcák ismeretlenjei,
ajtók mögött élők,
beton-halmok jött-mentjei.

Elhagyott, félreeső falvainkat
lassan a senki lakja.
Az ágyakban betegség nyög.
Öregeink egymást takarítják el.
Emlékük botorkál csak,
tévelyeg még a környékek
riadt szagában.

Bezárkózik az ajtó

Ásónyél figyel
a házsarkon fölágaskodva.
A törekrakáson
tyúktetvek vakaróznak.
A robogó folyónál
vérzik el a Nap.
Megyek,
a kútnál megítatom magam.

Ilyenkor hörszögökkel
böngészem régen
túl a halkán feketedő
csőszkunyhókon.
Most lila szárlevelek forognak.
Létra mászik a padlásra.

Öregeim, akik itt vénülnek,
reggel gürcölni eltűnnek.
Bezárkózik az ajtó.

Ha sas közeleg,
rögök hajigálják el.
Legelni egyedül megy a tehén.
Csak az ablak az,
ami kinéz rá néha
a nyúlloholásos szérű mögé.

Hol vannak öregeim?

A kéményből kieresztem
a ház mögé a füstöt.
Tyúkkal sétálok.
Elengedem tekintetem
a határba nyíló ajtóból,

amerre vakond megy
a töppedt föld alatt,
mozog végig tőle
a hosszú kanálispart.

Magam vagyok.
A fészernél tócsa lubickol.
A kútgémnek
pacsit adok.
Itthon vagyok,
mint valamikor.
Ahol a sas legényfiával
összebarátkoztam
a magas nyárfánkon.
S a földeken:
a szerszámok gatyára levetkeztek
a melegben.

Macska horkol most.
Hallgatózásom kint fülel
a csutkahalmon.
Hol vannak öregeim?
Nem szoknak le a dologról.

Már az alkonyattal
elfirhangolom az ablakot,
mikor látom:
magukat a hátukra vetve jönnek.
Nyílik a gacsos kapu.
Kutyarikkantás fogadja őket.

Mindenütt sietve

Kik járhattak
a Holdon?
Mert apám lábán
itthon fáradt el a bakancs.
S anyám is akkor
a tehenes szekérrel ment
karonfogva az úton.

S akiket a hangoskodó szelekből
lámpa vezetett haza este,
gondolatban se értek rá
elbarangolni messzire.

Talán csak,
amerre vízbe ugrálnak
a kuruttyoló árokpartok,
ha képzeletben néha

elgyalogolnak valamerre,
s esetleg még
a kérődző gulyalegelőn túl,
hogyan idejében
vissza is tudjanak érné,
mindenütt sietve.

Eső zúg

Varjakkal az ősz
reggel óta itt kiabál,
ül a tetőn.
Kaparnak
a csendes vályogfalban,
bújnak beljebb
a fázós lukak.
A szélben rikoltanak,
mint vándormadarak
az elszálló szárlevelek.
S hideget fúj az ereszt.

Délután eső zúg
a magasból.
Apám töreket szór az udvarra:
a sár hanyatt ne csússzon.
Én meg befűtetek a tűzhellyel.
A meleg ki ne menjen
a konyhából,
hisz a nagykabát fázik rajtam,
a kaput is bezárom.

Idő előtt

Itt sarak fészkelnek.
A széltől szikrát vetnek
a házcserépek.
Tócsák kuruttyolnak.
S munka van, baj.
A jászolnál morcos tehén.
Apadt kazal itthon.
Hajnalban ludak szállnak
a kapuból észak felé.
Apám int utánuk.
A legyek belepik.
Ül a mennyezet alatt.
Életét eldolgozta.
Nem tudok segíteni rajta.

A csendlitániás dombon
hiába képzeltem valamikor:
a Nap felé majd elrobogok,
zúgó helikopterrel a magasból
a portára beállítok.
A barmoknak kacsintok.
Köszönök az eresznek.
Kiáltok: apám megjöttem.
Itt vagyok. Segíteni neked,
nézd, mit hozok.

Elvégez helyetted.
A borjúnak, kosnak
télre való szénáért
csak fordul egyet: hozza.
Felül a padlásra,
a kukoricát lemorzsolja.
Megtapasztja, kimeszeli
az egérrágott házat.
A szaladós gúnárt megfogja,
az udvaron megkopasztja.

Apám köpött utánam.
Hangommal hiába
kiabáltam tele a konyhát.
Maradt magának.

A vonatok ráfűtyültek,
ahogy látták a fülledt laposban:
hajlongott a fonnyadt levegőjű,
zörgő földekre
kitagosított múltban.

Rossz löccsel,
járommal aludt éjszaka.
Az özvegy ekéhez kijárt beszélgetni
a kerítés mellé,
mintha udvarolt volna.

Vadlibák,
járástok körbe
gyertyával az országot,
mert meghal.
Idő előtt
széthull csontja.
Gereblyével kaparhatom majd
fehér halomba.

Hazagondoltok

Apámnak

Széjjelség a falukban.
Büdösödnek döglött jármok,
taliga-halottak, láncok.
Széjjelténferegnek
disznók, tyúkok.
Már szólnak a bagoly-sípjelek,
mire a tehénpöcsés
házak elé
visszaérnek.

S az elrobogó Hold
szétsodorja
a csirketáncikás szérűket.
A fejükön nagykalappal
letakarva a vének.
Bömbös barmokkal
hálnak az asszonyok.

Városok padlásain,
kúpcserepein vagytok ti valahol.
S a kirakatok előtt
öregedtek meg egyszerre,
ha arra vetődtek,
és rá gondoltok a keresetre.
Amiért szalad a szorgalom.
A kapkodás ugrál.
És elmentetek
katonaládával bevonulva
az állványokhoz,
amikre ráfonnyadtok.

S ahová zúdulnak a szelek,
esők csapnak le
a fülledtszagú magasból,
és szétkoszolja az életet az idő,
mint a piszkot.

A hétköznapi árokpártján,
munkásszállókban a vacok.
Ezekben az új nyomortanyákban,
ahol a székeket becsődítő
kulturteremre
rácsapjátok az ajtót.
Nem a könnyebbségek jönnek,
csupán az ígéretekről hallotok.
A szavakat is
csak az időjárást mondja.

Esztek közben,
habzik szátokban a szalonna.

S hazagondoltok,
ahová a messzi kútgémsivalkodás
behallatszik,
s kéthetenként elutaztok.
S füstölögve a síneken,
a kimelegedett kukoricákból
fütytyögnek veletek
a vicinálisok.

Akik tisztelték

Akik tisztelték,
becsülték a munkát,
iparkodásuk kocogott
a város-puszták laposaiban,
s a tanyasi földeket gyalogolták:
a hányódó porban robotolókat
nem sokba vette az ország.

Szorgalmukat hátra szorította
az ólak, szemétdombok mögé.
A sok erő elkallódott
a kisemmizett faluk mélyén.

S elherdálódott e vonatokon
bumlizó hazában mind
a barázdákból menekültek igyekvése.
Akik szegődtek idegen munkára,
s csak a fizetésért szorgoskodnak
a napok zegzugaiban.
Alszanak a városok derékaljain,
cipőik füstölgő szagában.

Kutyák

Messziről észrevették,
mikor a táj kijáratán túl
motoszkált egy domb,
mint a sündisznó.

Ahol a kakasnyom kapart
- mit rejthet ott a föld? -
méteres gödröt ástak.

Elejteni
a rabolni járó vadmadarat,
kergették a láthatáron,
tekintetükkel
lövöldöztek utána.

Készülődtek a mindennapos
éjszakai házórzésre.
Nem mint városon:
esti sétára,
szellőzködésre.
Ahol éjjel
szobákban fekszenek,
nem leszakadt lombú
fészerekben.

A jobb sorsúak
nyaralni is eljárnak.
Nekem ismeretlenek
a távolságok.
S anyám is még
otthon üdült mindig
a falusi árokparton.

Úgy éltem itt

Mint a taligákkal nyikorgó falvak
eljárói,
s apáim valamikor,
véletlen vetődtem
e dülöngélő szélű ország
végebe
suhancorom zajló barázdáiból.

Úgy éltem itt sokáig,
mint akik sorsuk ingavonatain
hetente eljönnek,
teperik a munkát
az évek fázós kültelkein,
s azon túl,
ha e falak mentén
mennek is velük a járdák,
nincsenek itten.

Ám nekem,
akit régóta a messzi szélkerítésekhez
a mindennapok
látogatóba várnak csak haza,
s ha erre hordja
arcom az idő,
már otthon kell itt lennem,

belaknom e füstverébsapatos tájat,
s művelnem,
mint régen őseim
a felhőktől vizes földet,
ahonnan énekeim egykor
fölszálltak a napsütésbe.

Járdával, kövesúttal

Lépegetéssel betűzgettem
az utakat.

Először még csak szótagolva,
elsőként a dűlőt
olvastam végig lábammal.

S az esőktől elmaszatolódott,
bakancsok csámpázta nyomokat
silabizáltam;
az alig kivehető tanyakijárókat.

A másik határba híddal:
elválasztó vonallal
átvitt földutat,
már ismétlésként sokszor,
csak végigfutottam.

S a barázdák menti gürcölésekről
minden koszos árokparton, s az éjszakai,
baglyoktól hangos egek mellett is
leltem elmosódott írású útnyomot.

S találtam háborúkról,
elzúgott forradalmainkról is
portól elpiszkolódott ösvényeket,
s egy nehezen kiolvasható gyalogcsapást
a tücsköt koncsorogtató földeken:
a jajgatás portáin
merre verték a szegényeket.

A mi szekerünk leírta,
apámmal hová ment: malomba
vagy szénáért a csapzott földmagaslatokra.

Tudom, a taliga merre ballagott
a süppeteg szántásokban.

S még hány lejegyzett útról tudok,
amiket a folyónyálas gátoldalak,
silódombok, füsttől hörgő
városok mellett mi fogalmaztunk.

Leírtuk a mélyből igyekvő
iparkodásunkat járdával,
kövesúttal.

Eldobva a piszkozatot.

Otthon legyek

A madárkiáltások falvaiba
betérjek.
A zabtáblaszárnnyal szálló táj után
kutyaugatást uszítva menjek.
Megjelenjek a környékek
huzatos szérűi végén.
Országzugokban
itthon legyek,
sarkonforduló utcákban,
az örömök
derűs kiskertjeinél,
mikor csend csipog a kültelki fán,
s a víz
az árokban elpancsikál.

S az ég kürtőjét kikormoljam,
a gyárfüst föl az ürbe
kimenjen rajta.
Megnyergelve a paripa hidakat,
folyókon átugrassam.
Hazám alvégére
a Naphoz kimenjek ősszel,
beszéljek vele,
melegítsen még az égen.
S a télre kint maradt
boglyával hátamon
trappoljak majd az úton.
Süvítsek anyám háza felé,
a hófúvás se
érjen utól.

VI.

Ide tartozom

Szikkadt hátú őseim
e töppedt földekről hívták elő
emlékeiket este,
amerre a múltak elvonultak,
akárcsak ifjúságom
zászlói az időben,
s a hosszú szélzúgások
ösvényei végén
gondoktól ködölt mindig
a láthatár-perem.

Itt a mindennapok távoli
alvégeit is ismerem,
a bajok, háborúk járta égtájakat,
ahol itthon vagyok
e népe megszenvedett múltjával
minden nemzettel
egy-rangú országban.

Javára dolgozzam,
lássa hasznom,
aki ide tartozom,
mint mások máshová,
s idevalósi vagyok hazám,
a szülőföldem jogán.

Ellehettek tőlünk

Sátorozhattak a magas dombok,
ha már tájainkra idetelepültek.
Ellehettek tőlünk nyugton,
engedékeny gazdáitól e földnek.

A kanyart fickándoató erek, folyók
el is időzhettek éppen.
Volt elég hely megférni velük,
fákkal, árkokkal is megértésben.

Csak amikor e fészek hazából
sokszor már majd kiöntöttek,
álltunk elébük gátaival,
intettük tisztességre őket.

S elleneinket vertük el innen,
míg győztük elszánt erővel régen.
Amitől Európa harangjai
azóta is megkondulnak délben.

Félúton

Elszéledtek
forradalmaink mindig.
Kopóink bottal üthették nyomukat.
Fáradtságba izzadt minden,
a feledésbe.

Csak kullogásunk járt aztán
az ebek ugatta földeken.
S szállt messze
a leszakadt lombú nappalok
kihűlt csendje.

A ködöt durrantó
szétriadt távolságokból
hallatszott csak a hangunk.
Erőnk elhullajtotta
a jegenyék minden levelét.
S az utak megálltak
megint
félúton.

Tapasztaljuk

Mintha csak szokásból:
a kivívott győzelmet
elbukni miként lehet,
kipróbáltuk hányszor!

S tapasztaljuk régen,
hogy bár fölszabadultunk,
csak épp a szabadságunk
nem nyerjük el mégsem.

Szolgáltasson igazat

E meghököltetett
és megfélemlített népre
köptek csak,
s legyintettek
szárnyaikkal a madarak.

S elnézett másfelé a Nap.
A messze elügető
földek szélén,
s túl a károgó fákon is,
mit látott volna?
Csak a szorongástól,
a kisebbség érzéstől rogyant,
alkonyattal
elhamvadó tájakat.

Ám ez útszélekkel
félrehúzódt,
engedelmességre nevelt
népnek is,
mint a többinek,
kiknek forradalmi
a huzat-ordítású magasba
vesztesen lobbantak el,
a mások elleni vétkekért,
miket elkövették vele,
szolgáltasson igazat mentsége:
a fáradt homályú,
önállótlan létű hazában
sorsát nem ő intézte.

Ahol, mint jószágok
az esődöngölt kertvégben,
csak meghúzdva élhetett.
Megtűrtként
a mindennapok óljain túl.
A múlt magas
szélszeméthalma mögött,
leg hátul.

Meghátráltak

Lázadásaink sokszor
az ajtóba se mertek kiállni.
Düheink éjszakánként
elbújva vicsorogtak.

Ásók, kapák hiába akarták
kezünkbe kapni nyelvüket,
s hiába a halkan töppedő kazlaktól
előrobogó vasvillák.
Meghátráltak az indulatok.
E varjakkal károgo országban
el-szétszéledtek inkább.

Szolgáltuk volna

Valahányszor
a szelektől zúgó láthatáron,
a parlag időkben
erőink összegyülekeztek,
s az ürbe elfüstölgő
napok mentén
elképzeltük a szabadságot,
a földek fölvert porából
tereltek fegyverbe,
a menetirány
idegen népeken át:
Galíciába, a Donhoz,
kis, elesett sorsúak:
kitakarítottunk
az országból,
s a nyomor szaga,
mint a kürtőn,
utánunk szellőzzék messze
a megnyílt,
huzatoló határokon.

Mi forradalmainkat
szolgáltuk volna,
nem a tornyosuló
borúkat, háborúkat,
hadakba állva
nem a hatalmi álmokat,
s a jövőt készítettük
volna már elő
e kihasználóinktól
kijátszott népű,
s gőgeik indulatával
telített levegőjű
túlfűtött hazában.

Bűntelenül

Hazámból kívülrekedtek
tájak, országrészek.
Az erő szétriadt innen,
mint rengeteg inda.

Visszaszorított nép vagyunk.
Az ajtón se mert
sokáig kimerészkedni a hangunk.

A bűnökért,
amikért nem mi vagyunk felelősek,
a csendet kurjantó
határainkon túlról
miránk mutogatnak a gallyak,
mint a hörcsöglukakkal
alácsatornázott országból
másokra innen az ágak.

Ugyanúgy bűntelenek,
mint mi, akik még mindig
a múltból hozzánk öntögetett szemetet
taligázzuk történelmünk kertaljába.
Az ereszek lógnak a csendbe,
e földeken szétterülő állóvízbe.
De a vétkesek nem mi vagyunk,
hogy büntudattal nekünk kellene
függönyözni ablakunk.

A vackáról fölriadt kapa
szaladt a kazaltól
fölzörgetni bennünket,
ha trappolva messziről
hadak és hatalmak jöttek.
Hajtattunk a félelmek földjein,
kúszatva szuronyt szegező
népek ellen.
Lélekben voltak itt búvóhelyek,
zugok ellenállni,
hogy legalább mentsük
magunkban a hazát,
amiből majdnem kikoptunk már.

S ahol itt éltünk
az egymás bántásaitól rángó
nemzetek közt,
mi is meg-megrándulva
a sérelmektől.

A szelektől hangos
országszélek mellett
összeférőn mégis
mindenkivel.

Ha jönne

Fölsimerném-e a jövőt,
messziről megpillantván,
ha jönne az évek
erre kanyargó árokpartján.

Vagy mint ha a porpizskos tájon
valaki idegen járna,
közönnyel épp csak ránéznék,
mint frontról megjött apámra?

Hisz nekem csak egy katona állt
akkor a házban.
Hogy higgyem el: őt vártuk,
amikor még sose láttam.

Még utána is

A háborúból, hadifogságból,
gyalogosan a lehúzóú ú-
és vasútárkokban,
a vakvágányra kitolatott
vagonok alján hazajutottakat,
nem zászlós ünneplés,
csinnadratta,
bűnösnek bélyegzetteket,
együttérzés se várta.
S nem mint mást,
- hányukat! -
nem várta földosztás.

Elhurcolásuk nem volt elég,
amikor hiába sikoltozott utánuk
az otthoni kerítés,
nem volt elég mind amit megéltek
egyre bentebb a fagy-
és lövedékordítású időben,
Voronyezsnél, a Donnál,
még utána is
rúgott rajtuk ez az ország.

Szavuk se mukkanhatott.
Az önkényeskedés így is
kerített rá alkalmat:
ütni rajtuk.
Takargatták múltjuk,
s el is takartatott.
Hisz miattuk kellett
szégyellni magunk.
S eltitkolt sorsuk mára,
elégtételt se kapván
a sérelmekért,
közönybe felejtődött,
s hallgatásba.

Érzékeny gyökerek

E föld fölszisszen
időváltozáskor, megérzi a hideget.
A gyökerek érzékeny,
meg-megránduló idegek.
A viszkető kövek
gyógyuló sebek a tájon.
Ahová nézek: a domb
durva rúgásnyom.
Az országot érték itt ütések.
A fájás mintha már szűnne.
Körben az ég alja
még most is megkékülve.
Ahol embert vert a múlt,
a fa is még mindig érzi.
Nyújtja gallyát mégis, nem lehet
csak a magasban utolérni.

Holddal világítottunk

A hosszú kanálisparton éltünk,
villámoktól ütlegett
alvégeken,
kucorgó házakban mindig,
a városok legszélén,
mindig a cselédsoron,
földönfutók,
jobbágyok leheletétől ködlő
fáradt földeken,
ahol a lábnyomok viszkettek este.

Mindig a napok hepehupáin,
s az árnyékpocsétáknál odakint:
a csend dűlővégén,
porkondák heverte laposokban,
amerre az igazság
Fehérlő fia
mendemondákban járt,
s a reggeli
Nap-úrfelmutatásos falak megett
forradalmaink gyalogösvényét
szelek bekaparták,
mint az ebek.

Néha egy-egy ismerős madár
beszölt kikukkantós ablakunkon,
de más se tudott rólunk.

Lent küzdöttünk a mélyben.
A történelemben: a mi ügyünkben
mikor lehettünk itt jelen?
Kakasunkkal guggoltunk a küszöbön.
S míg mások sorsunkról intézkedtek,
Holddal világítottunk magunknak
a kerítések mellett.

Csak éltünk ebben a hazában,
nem mi laktunk benne.
Lelakták Zápolyák, Dózsa kint
az Alföldön: tágas udvarukon
kergette meg őket,
kutyák ugatták jajveszékelve.
S lelakták Horthyék,
s jött-ment idegenek,
e fészek-ország kakukjai,
fiaikat velünk költették.
Mi tápláltuk őket.
Élelemért nekik kapirgáltunk
a messzeség párolgó szérűinél.

S a képzelt puszták alatti alagutakon
mi menekítettük
a Rózsa Sándorként üldözött szabadságot.
Létünkkel ezt a földet
mi tartottuk együtt - rögöt a gyökerek.

S minden elszenvedett vereségünket
erőnek mi gyűjtöttük össze.
S amerre szétriasztották
a méltóbb időt ígérő
annyi igyekezetünket,
az egek ereszalja körül is
még mi bóklázzuk,
egybeterelni mindet.

Hiába a tilalom

A sorsuk ingavonatain
el-szétszéledtek,
az idegenbe,
idegenségbe vetettek,
eltűntek hiányától
tájaink tele
begyógyulatlan fekélyekkel.

S tele e haza azokétól
állandóan vérző sebekkel,
akik után határaink
magas figyelőtornyai
már hiába fürkésznek.

Hisz mit számít
rendelet, törvény!

Akiket nem tart vissza
az otthoni ajtó, kapu,
mert nincs is
otthonuk, kapujuk,
esdeklőn kerítés sem
szalad utánuk,
sem falu- és városszél,
kis puli domb,
melengető vidék,
s érzelmeikben elhidegülve,
akiket nem köt idetartozás,
hűség, akarat,
sem felelősségvállalás,
azoknak nem akadály
az országhatár
tarka sorompói.

S hiába a tilalom,
a drótsövény is.

Nekünk kell pártolni

Mi idevalósiak maradunk
az elmosolyodó ajtajú
kiskonyhák elé,
a gágogó nappaloktól zajos
pocsolya-strandok,
s gondjaink szérűi mellé,
a kopogós,
kitaposott járdákra,
városok
bérház-pusztáihoz közel,

a munka
nagykéményű telephelyeire.

Mögöttünk nem csukódnak be
távolságok, égtájak.
Még akiket a nélkülözés és üldözés
egykor világgá menekített is,
idevalósiak maradtak.

S nem szégyelljük
a rendetlenkedő fák közt
csapongó emlékeinket,
ahol az árok- és járdaparton
a hangjukat halljuk reggel.
S nem röstelljük,
mert nincs miért,
e motyónyi hazát sem,
hisz ez a miénk.
Nem mint akikkel
kalandok röpülnek,
s a meddőhányók, boglyák menti
házunkhoz vetődve mégis,
gőgjeik lobogóival
csak dicsekedni jönnek,
csak lenézni
e messze elszóródott tájakon
lassan szárnyra kapó népet.

Amely - még ma is -
magát nem sokra becsüli,
oly sokszor leszólták.
Még bárki rákiabálhat.
nekünk kell pártolni,
meg ne alázzák.

Hallani még

Amerre a bajok fészkeit
tapostuk széjjel,
néhol szedelőzködünk,
cseperedünk
a mélyben.

A pacsirta-gyerekágyas
tájak mellett
a múlt, mint a sóhaj
száll el.

Az áporodott gondok nehéz szagát
érezni a sáros,
köhögő füsttől hangos
városszélek felől éjjel.

S látni messze a nyomort
csámpáskodni.
Lassan beleveszik
az ekerágott földbe.

S nemrég
itt kapart még,
vicsorított
a széllibalegelt
nagy tanyavégeknél.

Kikészül az erő

Kivakaróznak a porból, sárból
a szalma- s nádtetős falvak.
Kanyargós járdákkal kopognak.
Kerítik maguk vaskerítéssel.
Cserépfedeleiktől
héthatárra piroslanak.

Gyarapíthatott az udvar-odúban,
akivel loholt a szorgalom.
Mostanra ahová tudott,
mint gólya a kéményre,
a tehetőség fészket rakott.

Csak éppen a pihenés
soha nem fekhét eleget,
arra nincs idő.
S a hajrá már szusszal
nem bírja tovább,
kikészül a sok erő.

Fáradtságtól dül el otthon
a hazavánszorgó ásó.
Villoghatnak a tévék,
nézik valameddig, s ülve
elalszanak előttük az esték.

Eliramodhatok

Nem szaladok a földeken
gereblyével, taligával,
mint régen,
gatyás paraszt koromban.

A baglyok hangját
képzeletben se hallom
a szekérdöccenésnyi
boglyák közt,

ahol meleg tollászkodott
a kerítésen.
A vályúban bütykös lábukat áztató
ludakat elfelejtem.

Szélnek eresztem emlékeim.
S nem fogom már
vissza magam.
Ne éljek még mindig
a tanyakémények leheletétől
befüstölt múltban.

Csak a hátrányt
gyűjtöttem.
Mire lemaradásom behozom,
eliramodhatok
a legmesszebbre.

Elvégzem lassan tennivalóim,
amiket valamikor
hátrahagytam,
s amelyek a régi faluzajok
szétlebegő dűlőire
még visszaparancsoltak.

Ami volt

A múltat
nem átkozom,
többé
nem siratom.
Megácsoltam a koporsót,
feküdjön bele.
Az apámnak
lámpával keresett,
nedves háza végéről
hívtam a hatalmas ásót,
vigye,
szaladjon vele.

Megfordítottam fejem.
Ami volt,
megítéltem.
Mögöttem rengeteg emlék
világolt.
S csak füstje után
kiabálhatok már.
Száll
a túlvilágon.

VII.

Csak a gazdagodás

Akit elszántta esendőseim
erősítettek, kiállva az országba
másokat, semmibe vettségüket
és ki is semmizésüket beszéltem,
zaklató, zajos időtől viharzó
sorsukat, amiből én is részeltem.

Ijedt riadalmaikat mondtam,
tollázkodó megnyugvásukat, mikor
a könnyebbségek napjaira nyíló ajtóiban
fölsóhajthattak, míg bele nem
rázkódtam a rádöbbenésbe: pénznél,
gyarapodásnál többre nem néznek.

Csak a gazdagodás hivalkodhasson,
már megenyhülnek. Beérik kevéske
megelégedettséggel, ami nélkül a kitartás
oszlopa leroppan, s élni nem lehet.
Ám lélekben kilakoltatottan
e hazából, otthontalanul sem.

Amibe, mint görcseikbe a fák,
rég beletörődött a megalkuvás.
A lelkiismeret hozzászokik
az önáltatáshoz, ámitáshoz.
S a szegyéntől nem az arcunk,
csak messze az ég alja lángol.

Kellenének

Kampányország ez,
idénycélok hazája.
Kifogy jövőjéből.
A holnapok,
s mások kárára
kielégített vágyak
csapatokban tollázkodnak.
Jóllakott,
lecsillapított életek
csöndje páráll.
Csak tehetősebbek lettünk,
nem bizakodóbbak.

Kellenének
messzire néző hitek!
A jelen
csak a mával gondol,
nem ablakával
új évszakra nyíló hazával.

Közönyből

Az ilyen holminak, mint a szó,
értéke hol van? Kelendő
a nyugalom. Közönyből van
kereslet,
nem igazságból!

Így jó

Kit érdekel a vers?
S mért érdekelné bárkit is?
El tudja küldeni a fásultságot
füstként föl a magasba,
ha nem azért van is?

Lekicsinyelhetik tőle
munkánk, múltunk.
Sérelmeink nem képes
széthessenteni,
elintézni panaszunk.

S nem is érdekli már,
ha nem a kocsnába,
hová meneküljön
az üldöző gondok elől
a paraszt, a munkás?

Így jó - már akinek -
nem rebbent régóta izgalmat
a vers. Szava sincs
másokért. Félrehúzódik,
mint út mellé a kerítés.

Inkább

Dudvák a földek
szivárgó ösvényeit,
lehetőségeinket
magánérdekek beszövik.
Ki törődik itt másokkal,
holnappal?
Mindenki csak
magával, a mával.
Mint a ló,
izzad hajszolettségünk,
loholva a napok porából
összekapirgálható javakért,
elbúcsúzva eszményeinktől,
mint a vándormadaraktól.
Inkább házunk legyen,
mint meghittebb hazánk.
Vesszük az irányt
a pénzes és sikeres nagymenők,
sóvárgott példaképeink után.
Elcsapva a közösségi érzés,
emberség is:
szédeleg világgá.

Mostanában

Fáradt esőkkel
találkozom,
kis
semmi sorsú tájakon
lödörgő szelekkel;
mostanában
csak pállott gödreikben
bukdosó utakkal,
elült erőinkkel.
Ködből-közönyből
sűrül a szürkület.
Venné irányát
a magasba,
s a gallyon
fölakad a lendület.

Förlének

Mire elveteményezzük
magunkat, s a földből
kinőnénk, kihajtanánk
a sárból - jönnek
a hernyók, nyakunkba
telepednek dudvák,
s szél rongyol,
madarak ránk hágnak,
jártukban legázolnak,
keltükben elfogják
szőkevény növésünket,
moccanásunkra rálépnek,
kútba beletapodnak,
megemésztene: förlének
a földről szálanként,
s nem tudunk kinőni
magunkból, mert
guruló kövek
hengerednek fölénk,
ránk mászik a kilométeres
hosszú tökinda,
tetvek, rovarok rágcsálnak,
csámcsogásuktól
nem lehet aludni
éjjel az országban,
kapálózásunk rugdal,
letaszíttatunk
a rögről is,
meghagyni nem hagynak.

Résein e hazának

Gyanakvásunk leskel
minden ablakból.
Szavaink elbújva sugdolóznak.
Félénkké tenni bennünket,
hitebicsaklott, szorongó néppé:
elérte a cél, amit akart.
Ne tudjuk becsülni magunk:
munkánk leszólják, a múltunk,
a másokét magasztaljuk.
Élünk pénzért-javakért.
A mások gondja? nem a miénk!
Ellobbannak az együttérzések is,
résein e hazának
maradék melegét kifújja a szél.

Csak a csend

Elnémították a szót,
elhallgattatták mindig,
ha véleménye,
netán panasza volt.
S az önkényeskedések utcahosszán,
ha ellenkezett,
adóbehajtók, deportálók
szabadítottak ránk,
mint az ebek.

Mukkanásunkat is
bujtogatással megrágalmazták.
Indulatainkat,
mint a tyúkokat,
megfojtogattuk inkább.

Csak a csend
kuvikolt aztán,
amit máig hallani.
Szürkületként
fásultság sűrül,
s közöny.
S a kéményekből azóta is
jobbára csak
hallgatás füstöl.

Nyugatnak fordul

Akik adták magukat
pusztaságnyi végeérhetetlen dologra,
másokért izzadt tetteiket
eljelentéktelenítik sorra.
Sorsunkon vajúdó nagyjainkra,
akiknek példáin álhatnénk,
rágalmakat uszítanak.
S ránk testált hitüket,
ami erőt adna,
lebecsülik, mint a semmit.
Kóválygunk céltalan, mint a varjak.

A törpeség magasztalódik magasra!
Röstellkedik a tisztesség,
hisz megalázzák csak.
Bizalmunk, nyíltságunk
bezárkózott rég, mint kapu.
A meghunyászkodás lapul.

A fák mögött sunyító tájainkon
tekintetével a nap se mer
egyenesen szemembe nézni,
inkább nyugatnak fordul.

Egyre távolibb

Elkapartatta,
megtizedelte jövőjét
az ország,
szikék élére hányatta.
Háborúk, hatalmak
megalázottját,
kullogó tekintetű népét
bűösnek megrágalmazta.

S mint a kutyákat,
uszított rá végrehajtókat.
Kigyúnyolta
sietős szorgalmát.
Munkáját lenézte,
le a jussolt vágyait,
lenézte a múltját.

Az elodázások gyepén
daloltatta álmaink.
Elébe állt rengeteg
bizakodó akaratnak,
kapu a kijáratnak.
A jövő tűnő cél.
Közöny ködöl.
S egyre távolibb
a messzeség.

Hazámban

Ebben az országhatárral
körülkerített tanyában: hazámban
ki lakik majd?
A lehullott, félérett,
férges nyarakat is
ki takarítja be Dunántúlról:
a kerthátuljából?

S a süldő dombot ki őrzi majd
bottal az árokparton?
Ha a kíváncsiság benéz
az ablakon, a láthatáron,

kit lát majd idebent,
amint a kalapját, kint a karón
hagyta az eget?

Helyettünk ki élhet?
A hidegben ki virraszt majd
a vacogó szilvafánál füsttel?
A munkát,
a fogytában is gyarapodót
helyettünk ki végzi el?

Egykék országa

A küszöbpartokra szültek az asszonyok
házőrző kölyköket.
A fájós lábú bölcsőhöz kicsi pesztrákat
a jövőnyári csöpptestvérhez.
Szültek a messzi legeltetésekhez
a nótás kistanyák felé gyereket.
Szültek
a szétnyerített fedelű istálló elé is
egyet.
A gödör-vizesibrikhez másikat.
Haszonhajtókat majd a szerszámokkal,
akik a selypítő csirkékkel nőttek fel
a porban.

S látni lehetett a távolságon át,
mint egy távcsövön:
mentek meleg boglyákba
felgyűjteni a mezőt.
A láthatár kerítésén túl
kapálásuk döngött
az üszöggel kormoló kukoricákból.
S a kéménybőfőzésben
magukra hagyva otthon,
a héjamadarat, rókát elkergették
a kert alól, kiabáltak utána,
s a legelőt
odébb pányvázták karóval.

Munkára szülték őket,
és sokat belőlük,
hogyan az ágon is ültek.
Szülték kihasználni őket!

S a kapák szusszanásakor ült csak le
pihenésük,
hogyan mint a vagyon,
ne a szegénység gyarapodjon,

mert eljön akkor az egykék országa,
eljön majd,
mert magunknak szeretnénk már élni,
s az árkok is
kikapartatják magukat,
vasvillával nyúlkálnak beléjük,
kitépett köldökzsinórindák lógnak.

A halmok műtőasztalain
fekszenek a tájak.
Párálló vérdarabok
a rögök,
s turkáló ásók vájkálnak.

Nem fontolják értő gondjaink,
hogy itt neveltessen is élet,
hogy belátna az értelem:
föléli Magyarország e népet.

Mert a gond egyforma
kosztján élni ki szeret?

A baj gomolygó,
fojtós füstjében lenni
ki szeret? Koromjától
bedugultak a kémények.

A széle főzelékektől
kipállik a fazekaknak.

Következő kicsinyük
már hova szülhetnék
asszonyaink e szoba-
konyhás országban?

Takarításuk nem tud
rendet tenni benne.

Öregember-vonításos
falvainkban, amerre
a pusmogás-patak folyik,

a gyűny szégyeníti
őket. Öltözködésük

évek óta ugyanazt
a szoknyáját veszi fel.

S megállás kellene,
megnyugvás, ami

sosincsén, mert
máshol pihen. Hát
fáradt a szerelem,
és nem ad jelet.

Nem akar gyereket!

Csak az újszülött madarak oáznak,
rugdalóznak gügyögve.

Csak a szél gógicsél,
anyjának fönt a fán a fészke.

A gödör teli hullámozó gazzal,
csak a kicsi kő fürdik benne.

S nem számol a jövő magával!

Mindennapjaink: rablógazdálkodóink
kihasználják maradék erőnket.

Hajrázik az évek buckái közt
a fiaiból kifogyó élet,
hogyan ne élénk szegényen.
S nincs belátással az önzés.

Az iram vezényel.

Utánunk

Ha elállna,
kipusztulna a szél,
mi fújna helyette?
A porszem
mitől gurulna,
s zúgna a messzeség?

S ha e tárva-nyitva
maradó tájakról:
kihalnánk hazánkból,
arcunkat kik viselnék?

Kik beszélnek
magukra: sorsukra
hagyott szavainkkal?
Utánunk ki lenne
a nép?

Szedelőzködik

Félreesőn, szélein e hazának,
vidékek zugaiban,
legaljában halódnak,
csöndesülnek el öregeinkkel
a megüresedő,
jövőből kitagadott falvak.

A csülöknyom-partokon
útjai világgá mennek,
elbitangolnak.
Gödrei kilukadnak,
mint a vödrök.

Elhagyott istállóik szaga
bődül el az ajtókbán.

Elköltöztették holnapjait,
mint az iskolát.
Harangszó is a szomszédból jön,
mint az orvos néha.
Nincs gyógyítója máskor:
a betegség, fájás
hiába jajgat.

Szedelőzködik innen a nép
a városi dobozolt életbe,
s másfelé. A kutyaugatást
szabadon engedi.
Elpotyázza vagyunkáját,
csak hogy vigyék. Múltját
elcsapja, mint a barmot.
Otthagyja temetőjét!

A felhőkkel fellobogózott
tájról, ahol az élet
makacsul maradna,
elszáll az életkedv, mint a madár.
üres galambdúcokat szaglász
a szél, amikből
a lukak is elröpülnek már.

Veszteségeink gyűlnek

Emlékeinket se
találjuk már otthon,
akárcsak öregeinket.
A lompos ereszek leheletében
ismeretleneket látunk,
idegeneket.

Kátyúkkal botlanak,
bukdosnak rögökkel.
Az érdeklődés tőlük se,
mástól sem tud mit kérdezni.
Egymástól elidegenedünk,
elhidegülünk,
mint e hazától is,
ahonnan a közösségek melegét,
amihez odakuporoghatnánk,
ajtón-ablakon át
huzattal süvítettette
semmibe az ország.

Kitakarította múltját tudatunkból,
mint a szemetet.
Országrészek feledésbe tűntek:
a Balassit emlegető tájak,
a stószai magányt
fenyveseikkel őriző hegyek.
Jajos szülötteföldje
Mikesnek, Dózsának.
S a világszabadság
amerre Petőfivel elesett.
S mind, amit számba ki vesz?

Igazszóló szavaink kivesznek.
a maradék megdalogósodik.
Tettekkel nem találkozni,
amelyek másokért tennének.
Elszaporodó pangó vadvizekként
csak a veszteségeink gyűlnek.

Lesöprik

Földtúró ásók, ekék nyomán
gyökerek, kövek,
kibuknak emlékezetünkben
múltak, országrészek.
Kerülnek a feledés
szélére, mezsgyéire,
miket a veszendőség parlagain,
barázdáinak alján,
mint tyúk a szemetet,
az idő szétkapirgál.

Nem őriztetnek meg.
Amivel kötödnénk:
az érzelmek elszakíttatnak.
S lesöprik tudatunkat,
mint a padlásokat.

Várható-e?

Vajon ügyünk,
a jövő
még hányszor odázható el?
Meddig halogatódik?
Elintézést mikor nyer?

Várható-e, s mikorra?
Az idő
sürgettetné velem.
Már a mát is megértük.
S ez még csak a jelen.

Vigasztalan

Innen muszáj fölegyenesednem,
ahol szavaimra rálépnek.
S a romlatlan tűz helyett szememben
látnának hamis fényességet.

Eltérítik pusztába a hangom,
s kapják el röptében a vágyam.
Vigasztalan tőlük minden napom.
Fölényük fák magasságában.

Nem akármért

Fejem fölül
a vicsorító gerendát
elrágom.
Rátámadok
gacsos ajtómra,
magam
világgá szabadítom.

A lélekben lassúakkal
nem vánszorgok.
Magányom letagadom,
sose volt,
nem láttam.
Megríkatott a múlt,
elátkoztam.

Torkomban kemény szavak
teremnek.
Tudom kiknek bizalmát
kell őriznem.
S nem akármért:
dolgozok fénylőbb,
emberibb időért.
Erőmtől szétreped
fölöttem a fedél.

Kellett nekem!

Tekintetem
utca-lámpa himbálja.
Arcomat hajammal
függönyözöm el éjszakára.
Hozzá szótlanodom
a vigasztalansághoz.
Széket nyomorítok.
Füst pusztít szét
ajtóm mögött,
ahol elalszom,
ahol megvirradok.

Kellett nekem
a lónyerítéssel fölplántlikázott
hajdani kazlak közül
a világba kilopóznom!
Vissza se néznem
az otthoni égre, földre,
amerre madarakból
kis öregasszonyok mentek,
s az árokban víz jajgatott,
szomjazott a melegben.

Kellett nekem
fölnyergelni magam!
S ha muszájból is,
hogymunkáért járjam
az országot,
lábam kiengedni a kapuval!
S a magam,
s mások sorsáról,
hogymeghátráltatás utáni
kilátástalanságtól
ki se lássak az ablakon,
kellett nekem
szavaim szólaltatnom!

S nem megalázkodnom,
magam vesztegetnem,
kellett nekem hitemért
merészségem a Napba fölküldenem.
Ami lesz - azért élnem.
Otthagynom a félrebeszélőket.
A megelégedettség
pockosaitól borzadnom,
nem tisztelnem őket.
Megvetnem lélek-nyomorítókat,
megbecstelenítőit
a tisztességnek!

Hisz övék a jelen, jövő.
Tett, szó ellenük mit ér?
Magasra nekik nőnek a fák.
Keserűség sötétel,
s elszótlanodik a száj.

Magunkra maradtunk

Illyés Gyula halálára

Magunkra maradtunk végképp.
Magunkra e fázós koratavasban
még fölhúzatlan vitorlájú fákkal.
Az idő mindenirányú szelétől
füttyörésző árokpartokkal
e kis „ázsiai” hazában.

Magunkra a láthatárt, jövőt
fürkésző csipás ablakainkkal.
Kárörvendő gyülevész varjainkkal.
Magunkra maradtunk most már
a sorsunknak esélyt kereső gonddal,
végképp magunkra.

Eltűnők a szélekről

Megjárnáltattak
hányszor a tévutak,
visszatalálni alig tudtam.
Tétovaság toporgott velem,
s madarak távoli röptében
kellett volna már lennem.

Amerre óvatosság leskődött
a sovány farú házvégeknél,
széledő bizonytalanságaim
onnan hoztam, onnan
a lassan múló riadtságaim,
amerre megfélemlítetten
terelődtek egybe láthatártól
láthatárig a nyakig sáros földek.

Odavalósi volt félénkségem,
amerre ha kiáltott a baj,
a szélvert láthatáron
az árkok lehúzódtak.
Apám elbújt a fázós kazlak közt.
S a fára főlzaladtak a gallyak.

Segítségül nem ugrottak ki
mélyedésükből a gödrök.
Kövek se dobálóztak.
A mindenkori hatalomnak
a hatalmas kútágasok
messziről meghajoltak.

Szökésem kerítéseken keresztül
menekült volna.
Amilyen életet sose láttam,
magamnak én olyat akartam.
Nem amilyet majd éltem:
Hallgatagság gubbasztott kéményemen.

De már csak voltam az,
aki félreálltam sokszor,
és félre is állíttattam.
Eltűnök a szélekről,
a lélek nehogy útszélivé zülljön.
Kinyitok ajtót, ablakot,
csöndemnek szaga se maradjon,
kiszellőztetem az országból.

Ne féltsetek

Utcák huzatolnak.
A borzadó fákra
didergés mászik.
Kéményemnél kárognak
a varjúvonulású egek.
Orrom alá állva melegszen.
A lemondások gallyaira
nem telepszem.

Gondból a vagyonom,
Bajból a fészerelem.
Fiatalságtól vagyok még
lobogós.
Aggodalmaim,
ne féltsetek!

Hallgatásom kifújom
a számból.
Erőim legjavát nem hagyom,
kavargó földek poraként
verdessen el a semmibe.
Kallódásaim idejére
rákiáltok:
nem térdepeltet le.

Ahogy éltem

Kiszolgáltatottként,
ahogy éltem,
lehettem volna
magam,
s mások ellen
kijátszható,
kihasználható is egyben.

Elballaghattam volna
visszafelé is
az időben,
mint egykor
széthagyott lábnyomaimhoz,
szállt állott szaguk
a szélben.

De már intek csak
a múlt fészerein
verdeső lobogóra.
Tudom mit, s kikért
tegyen a tett,
hogyan nem kár a szóért,
s ne a hallgatás
hallatszon messzire.
Gyűjtök biztonságot,
a tévelygés se
csapongjon el velem.

Ma sem

Türelmetlenség benövi
szőrrel az arcom.
Reggelenként
nagykaszával vágom.

Ma sem vagyok messzebb,
mint ahová
egykor elértem.
Sokáig elültem,
mint pendeles ludak
a fűben.

Hess! kiáltok.
S mintha hallatszana,
ahogy a városmoraj
távoli kertaljainál
elviharzom.

Toborozz fölkelő virradatot

A ledöntött sugarat
föllállítva,
álmodj jövőt
tájainkra.
Siettesd lefolyni
az életünk tavaszi kertaljain
hóléként összegyűlt
vizecske bajaink,
a száradó földeken át
vezesd a múltba
elkanyarodó árokban.
S röptesd az ujjaid hegyére
mászó falukat,
biztasd,
nyissák szárnyukat.
Szorgalmazd a reményhez
bekötő utat,
hisz sorsunk homokhátjain,
akárha egérbunkeros tanyákban,
elzárva élünk a világtól.
A környékek alvégeit
fölverje hangod,
s kelet felől
toborozz fölkelő virradatot.
Fölfelé kúsztatva
kapaszkodásod,
verd le fészket a nyugalomnak.
Mutasd meg, ki vagy!
Hogy bírod elég erővel,
kitartással:
felhúzni magad után
az aljba
lecsúszott lejtőket
a meredek
magasságba.

Irány

Akire egykor
petrólámpa
vetette kormát,
húzok magam után
neoncsóvát.

Sorsomnak vagyok
szép szál legénye.
Végem elől
irány
a végtelenségbe.

Akaratomtól
nyíljanak
tágasabb egek,
messzeségek.

Élni segíteni

Kalász Lászlónak

Megértél ötven évet,
s én is elmúltam negyven.
Ennyi idő alatt mire vittük?
Mire mind a ketten?

Sokra, kevésre?
Meghökkentve a tilalmat,
ellenére is akár,
szóltunk-e elég igazat?

Keserűséged neveltetted sokszor,
az én hangomból elszántság kiáltott.
Hisz te vidámítani akartad,
s én is élni segíteni a világot.

Őrzöm

Itthon vagyok.
Apám portáján újra,
az udvaron.
Az ablakból
por mosolyog rám.
Napfény sütkérezik a fal tövén.
Csönd kárál.

A kilométerekre fehérülő
kismenyasszony,
a hosszú ökörnýál
halk vonulását is hallom.
Tudom máig
a neszek rejtekhelyeit.
S a kerékugratós úton
megismerem messziről,
mint valamikor,
a szomszéd faluszagot.

Nem idegenedtem el innen,
amerre esődörmögéskor
víz áll a nyulak fészken,
s gallyak kapják el a madarakat,
ahogy jönnek a magasból hazafelé,
s ahol otthon vagyok,
mint már felnőttkorom
mindennapjaiban,
s annyi szuszogató gondjában
e hold-vakablakos országnak.

Merészségem is van még annyi,
mint régen, mikor még
a vágyak a kehes kéményről
akartak elszállni velem.
Őrzöm minden erőm, dühöm,
amivel a szeleket, viharokat
szőrén megülöm.

Ajtóm, ablakom
hiába nyikordul bele sokszor,
ahogy nyúvasztottak
vad keserőségek, bántások,
karót megtántorítók!

Hiába nehezkedtek rám téglák, vasak,
amik cipeltették velem magukat,
s hajsoltattam a múlt legaljain
a nyakig érő
dagadó sarakba,
bele a nagy szélbe,
fölcsapódó tenger szántásokba,
most erre menjek,
most arra,
küldjem ki a csutkás halomra
tűzrevalóért a kosarat,
a libalegelőt messzebb hajtsam!

Mindent kibírtam!
Pihegő hőséget,
jószágetető havas hajnalok
förfögeteg hidegét,
sivatag éveken át
döcögő vágányokon
a százkilométeres bumlizásokat,
magamra hagyottságomban
a jajdító megalázást,
rám támadó bajokat,
amiktől ijedten a barázdák
négykézláb menekültek
az országban.

A messzire evickélő vizek
kitartása bennem.

Reményem
a gyökeret verő fáké!

Szívósság fogódzója kezemben,
markolja szorításom.

Látom tekintetem:
kint leskődik
a korhadó dombon.

Állok apám portáján,
az udvaron.

Szorongásaim húlnek
halkan a feledésben.

Párájuknak is irány a távol:
a fák fölötti magasba
bottal elriogatom.

VIII.

Kaput nyitok

Az árkokban megfürdik a víz,
bekoszolódott egész télen.
Füst, pára bodorítja haját,
szépítkezik tetőn, kerítésen.

A hangommal kiáltó szélben
a fények zászlóikat fölvonják.
Kaput nyitok, kiszellőzzön az
udvar, s hadd levegőzzenek a fák!

A gallyak az én erőmmel nyújtóznak.
S elfelejtem - vagy akarnám csak? -
nemrég köveket tört, zúzott a hideg.
S a madarak már vágyaimmal szállnak.

Arra kellettem volna

Vidékek kifeszített pókhálójában,
csöndjében elakadva,
fákkal, e magas antennákkal se tudtam fogni
visszhangot szavaimra.

Aki ugrifüles suhancként
odahagytam otthont, földet,
a barátságos, karonfogó üdvözlések
csak őelébe jöttek.

Igazolhassa távlatait, lehetőségeit
az idő, arra kellettem volna.
A gondból: panaszomból már nem kért.
Máig nem akar tudni róla.

Az ég alá kicsapva hallatszik a hangom,
amire csak a madarak neszelnek fel.
Magában beszél szavam,
a közönyben mégse némuljon el.

Csak ami mérték

Hadd élvezze csak előnyét,
legyen, teljen benne kedve,
sikerét mind a középszer,
a silányság hadd élvezze.

Az számít úgyis, mi örök,
pártjára is annak állok.
Csak ami mérték, az adhat
az embernek méltóságot.

Kiben higgyen?

Lábukra állnak, önállósulnak
mind az ismerős dolgok.
Nem figyelnek rám, rá se rántanak,
mikor valamit mondok.

Pedig kellene
tudni,
a munka mibe kezdjen.
Ha már dolgozik, izzad, legalább
haszna, értelme legyen.

De kitalálja egymaga inkább,
hisz kiben, miben higgyen?
Mint az ember, megy az orra után
irány, cél nélkül minden.

A kanyarok

A kanyarok beleszédülnek,
ahogy kanyargósodnak egyre.
Kibogozva hurokjaikból,
terelném mindet egyenesbe.

Hiszen cél és irány, ha volt is,
út rég nem közlekedik arra.
Csak fáradt, fásult tévelygés van,
és kanyargózás jobbra-balra.

Csak én is el ne dülöngézzek,
bóduljak sok fordulásuktól.
Keresek tisztuló távlatot,
s kiutat a kacskaringókból.

Elsötétült arcom

Még ficánkos kedvű,
nevetős szájú lennék én,
kurjantós örömű,
amilyen voltam.

Röptetném tekintetem,
mint a madarat.
S nemcsak magamat,
az utcákat is megfuttatnám,
a járdákat.

Ma is a fák legtetejéig
fölvidítana még
a játszódó jókedv,
ha nem állítaná hajamat magasba
annyi elvadult gond, sérelem,
nem ingatnának meg falakkal
megrázkódtatások,
amiktől elromosodom.

S amiktől a szó megkeseredik.
S a tettek ellenem lépnek föl,
terelnek a hátrányok alja felé
az útból, lehetőségektől,
hogyan a lélek kövekkel,
rögökkel megtörjön.

Hiába lenne jobb
lepaktálni taktikákkal,
viccelgetni lakájhősökkel,
fotelvitézekkel,
ügyeskedni praktikákkal.

Eltévelygő léptemet
sántító cipőm visszafordítaná.
S nem vállalom a hallgatást,
e hazaárulást.
Nem nézem el felnőttégünket
miként kiskorúsítják,
s dedósodik el az ország.

Félreállással nem fedezem
nyugalommal, dagványosító
álmoszággal elárasztását
ez alacsonyfekvésű időnek,
a szabadjára engedett
garázdálkodást sorsunkkal,
s elterelt-tájolt utakkal
félrevezetésünket.

Nem leszek tettestárs a bűnben,
amely bajainkat eltussolja.
S le is hazudva,
dögszagú lejtőkre juttat.
S elsötétíti derült idejű arcom,
atlanti inváziós felhők
a napvilágot.

Önérzetet magunknak

A szégyen hányszor
elfordíttatja arcunkat,
röstellvén a bajt,
örökölt vagyonunkat.
Megunva, utálva
panaszainkat.

Fal tövénél összegyűlő
kis tavaszi melegségre,
megnyugvásra vágyódunk,
csöppnyi megkönnyebbülésre.
Álmodunk elviselhetőbb sorsot,
önérezetet magunknak,
s fölemelt fejű méltóságot.
Csak egy utcányi megbecsülést
annyi lenézetés után,
egy kertaljányit legalább.

Letagadjuk-hazudjuk sérelmeinket,
a bántásokat is inkább,
csak magunkat embernek
emlékezhessük,
a megalázások,
durva rúgásnyomok
emlékeinkben se
sajognának már.

Sorsomra hagyottan

Aki egykor az országban
dombokat ugrottam:
hamarosan szuszogásomtól
füstölődtem be,
mennyezetem alá behúzódva.
Aki gallyakban
nyújtóztam ki a magasba,
s tavasszal,
hogyan szálljanak a szélben,

a bokrok szárnyát
szívverésemmel fölnyitottam:
nemsokára
kuporgásom bűzét szagoltam.

Lehültem alkonyatokkal.
Igénytelenné szegényültem.
Ajtómra hiába támadtam
feldühödött baltával,
csőstül engedte be a gondokat.

Lecsaptak filléreimre
számlák, árcédulák.
Igéretekben bizakodtam,
ám hiába telefonáltam rájuk,
mindig házon kívül
vagy szabadságon voltak.

Rám akaszkodtak lompos kabátok.
Mások előtt megszegyenített
a szorító szűkösködés hányszor,
neki mit számított!
Élvezkedett csak a szerelem,
hisz mire alapított volna családot?

Az asztalfiókban
kucorgó két
alumínium kanálra?
Az üres sótartóra?
Idegen ágyak vackaira?
A fojtós, krákoktató
szagban fuldokló
cigarettafüstre?
Egyforma, híg ételeken
felkopott államra?
Anyám ritka, hol-jött-
hol-nem jött
csomagjaira? Az ő
szélröptető,
hideg földeken
gürcölt pénzére,
vagyonkájára?
S harminc évesen is
még mások könyörületére,
szánalmára?

Gödrökhöz, árkokhoz alacsonyodásomért
kikre káromkodhattam volna?
Kit hibáztassak?
Bátyáimhoz, a szerszámokhoz,
akikre mindig számíthattam,
mért nem mentem vissza?

Mért nem a munka
esővert műhelytelepeire,
ha hó-rukkolni
kellettem volna is csak?

Mért akartam én
több lenni,
mint alja,
méltatlan munkán
elpazarlódni?
Mért, amire
senki se kért,
mások baján,
vad sérelmein vajúdni?
S hogy kimondatlan
belénk ne bűdösödjének,
országga kiáltani?

Hát sorsomra hagyattam,
vergődésemre az utca-medrekben,
sodrattatásra porral, füsttel.

S a szél kifütyült már
a tájról,
ahová, hogy valahova
mégis tartozzam,
makacsságommal kapaszkodtam.

Tekintetem után járkáltam
egész napokat a házban,
ahol már a falakhoz
hozzávakulhattam volna.
Évekig szaglott elcsendesedésem,
de magammal pénzért, előnyökért
akkor sem kupeckedtem.
Ifjúságom szabad zászlaját
kapcának nem adtam el.
Lélekben se száradtam ki,
ha sovánnyá szikkadtam,
s arcomból már kicsapott
a por is.

Elintézett

Mért titkolnám?
Szerettem volna kedvelt,
s kedvenc is lenni akár!
Díjakkal: cafrangokkal
hírelt lenni,
akárcsak más.

Hadd látnák
a sodródó messzeségek
poros szájú fiát:
a dicsőség napmelegében
röpdösök virgoncan,
mint a madár.
Akiknek magukban,
otthoni,
vékony füstű sorsukban
örömük mi lehet,
legalább hadd telne
énbennem!
Ne azt hallják,
földönfutó életű lettem,
én is becsapottságtól vagyok
csapzott,
s göröngyökben
bukdosok,
szikkadt rögeszmékben.
Így hogyan
büszkélkedjenek velem?
Csúfítottak volna el
elismerések:
több lenne a becsületem.
Aki másokért szegődtem el
bajos,
szókimondó munkára,
rút sérelmeikért
eképpen
szolgáltatnának igazságban,
leforrázott lelkűvé
imígyen lettem,
s elintézett is:
kézlegyintéssel.

Hozzájuk is

Hozzájuk, a forgalomzaj
kültelki végállomásaihoz is megyek,
mikor valahová, valakihez;
a tavasz útszéli lefolyóiban
csörgedező szelekhez,
s a városszerte csavargó
házak elé kicsapott utcákhoz.

Fölöslegesség érzésükhöz is megyek,
mikor az aszfaltgyepre kihajtott,
rágógumin kérődző suhancsordához este,
s megyek a magánytól azok bódultságához,

akik a kirakatsfények pocsolyáitól csatakosan
szárítkoznak kapualjakban, padokon.

Megyek lépcsőfeljárójukhoz,
küszöbükhöz is,
ha indulok valahová, valakihez.
Vonattal az öreg kerítésünkhöz hazamegyek.
S messze a szőlősdombok emelkedőire:
kilátogatok a magas térdemeléssel
helybenjáró karókhoz
tekintetemmel.

Távolodnak

A fölbiztatott igények nekilendülve
húznak fölfelé, kanyarítják
az irányt a magasba.
Utánuk csak a lemondások
sóhaja száll, s vadkapor:
útszéli radar fordul. S szemgolyók:
dinnyék, tökök gúvadnak ki,
hisz már nyomukat is alig látni.
Lehetőségeinktől messze,
rég az elérhetetlenségben,
azon is túl szárnyalnak,
távolodnak egyre.

Elhallgat hamar

Beivódik mennyi hólé,
vad- s esővíz,
mire tavaszra, nyárra
kivirágzik a kedv,
a fák égig kizöldülnek.

S elfogy mennyi sör,
még több bor, pálinka,
mire kurjant egy-egy nóta.
Majd elhallgat hamar,
s bódult csüggedés
kornyadoz újra.

Mutatóban

Emberségből, tisztességből,
ha kel, zöldell is vetés,
végül itt-ott kalászol csak
- mutatóban - valami kevés.

A tülekvő önzések nyomán
néhány letiport szár ha marad.
S magvát, azt a keveset is,
széthordják kapzsi madarak.

Gödrök

Elterpeszkedve a napon,
gazok közt a fűben megülve mélyen,
otthonosan mindenfelé,
gödrök sütkéreznek úton-útfélen.

Lépteinket fölbuktatják.
A jó melegre odafészkelődnek.
Kerülgettetik magukat.
Ásóval se tudom kiásni őket.

Ladányi Mihály

Hol voltál, hol nem, mert el-eltűntél
kóborlásaid mélyén az országban,
útban szerelemtől szerelemig
a szeleknek nekivágva bátran.

Elcsábultál kalandoktól, nőktől,
végül mindenből kiábrándulva.
Pedig akár példaképünk is,
elől járó zászló lehettél volna.

Megkeseredtél, mint ez az elzüllő kor,
amitől a földben is csömört kapsz.
Különben üdvözülhettél volna.
Még ma is élnél, ha meg nem halsz.

Vidék, tartomány

A láthatár,
mint a hurok,
szorul rá nyakunkra.

A völgyek csapdák,
lábunkra csapódnak.
Itt fognak,
veszejtenek a szélek,
környékek,
ahol vágyainkat is
kelepcék kapják el,
s nem jut
osonó szökésünk se
messzire.
Meleg, nyúlhajtó por- és
homokként
temet be az ismeretlenség.
Keveseké:
a tűzkörülieké ez a világ,
nem a miénk.
Leintenek-torkolnak
a hangosabbak,
az előnyöktől magabiztosabbak:
kisajátítói
a lehetőségeknek.
Minden szavunk, s tetteink
a fények jegenyefáinak
magasából is
földig alábecsültetnek.
Aztán el is
jelentéktelenednek.
Félrehúzódnak
e lekezelt, lenézett,
tájainkon széttelepült
félszeg hazával,
amely a körutakon túl
már vidék csak,
tartomány.
Hátsó udvar,
ahová a szemetet hajtják.
Ahol elkallódnak magunknak,
s elpocsékolódik
annyi rengeteg akarat,
szándék.
Kicsinyesség lankaszt el,
a kisszerűség.
Megfeneklett álmaink
kedvszegettségével fekszenek
mindenütt a rögök,
kövek.
Hol van, akad-e köztünk,
amelyiket megmarkolva,
lendítené karunkat hátra,

s röptében
el-fölszállhatnánk innen
az egyenesbe,
magasságba?!

Búcsúírás

Lélekszakadva mi elől menekült Ratkó Jóska?
Mitől volt ziháló zaklatottsága? Ki vagy mi elől
menekült végül földbe, halálba?

Szem elől tévedt gyakran, el-eltűnt. De mindig
fölbukkant hamar, s újra együtt lehetett vele lenni,
barátságánál megmelegedni.

Mi változott meg benne, körülötte, hogy
azután egyszerre zilált lett, szétszéledő tekintete:
kóborló madarak találkoztak sokszor vele.
Szavai mitől vetettek lobot, lángot, s lettek
végképp könyörtelenek? Aki elébe került,
könnyen megsérülhetett. Nem kímélte a tehetetlenséggel
mentegetőzőket, szóforgatókat. Akárcsak
magától, a felelősséget kérte mindenkitől
számon.

Aki a hazának ezen a felén él: dombaljokban,
utak legvégén, keménnyé szikkasztja az idő, éles
arcúvá feni; hajthatatlanná lesz. Nem kerülgeti
a fecsegések pocsolyáit, hanem beletapos,
szétfreccsenti. A megalkuvást árulásnak ítéli,
mert hiszen az is!

Ami sokakat lemondóvá csüggesztett, egykedvűvé
fárasztott, ő beleborzadt a közönyben
szabadon dúló országrontástól, eluralkodásától
a hideg részvétlenségnek a sorsban megtöretettek
íránt, nem bocsátott meg a hazaszomorító hazugoknak,
bűnüket nem nézte el.

Mint ahogy nem nézett el fölötte sem az élet,
nem könyörült rajta: ököllel csapott arcába,
hogy beletántorodott. Jobb lett volna nem látni
akkor, nem hallani, ahogy fennhangon zokog:
a fiát siratta, azt jajgatta. Csak azt ne láttuk volna,
ne hallottuk volna soha!

Mintha ámokfutót, kísértük szemmel:
a láthatárral Budapesten túlról kanyarodott vissza.
De már nem volt megállása, lélekben megnyugvása.
Ha megjött is, nem volt velünk. Szemgödörből:
odúkból tekint ki ezután, időnként
fák hegyéből levelek nyelvéen szölongat.

Ha látjuk, integessünk föl hozzá!

Öregek

Száradjatok őszi kukoricaszárakhoz.
Arcotok csúffá fonyorodjon.
Változzon rikácsolóssá,
károgjon a hangotok,
mint a pusztázó varjaké.
Ólak malacaihoz, disznaihoz
koszolódjatok,
nehezüljön hátatokra púp,
mázsás súly,
úristen, csak itt ne hagyjatok!

Pocsolyák a gödrökbe:
inkább gyűljön hályog szemetekre.
Sötétüljön fogatlanná,
beomló barlanggá a szátok,
csak éljetez,
akár sántán, vakon,
ha nem is tudjátok, miből,
ha csak levesen is,
tegnapi maradékon.

Nem a ti szégyenetek!
A szűkösség hideg konyháit,
amit nincs elég tüzelő kifűteni,
a nyugdíj szorongó filléreit,
amiből az alig életre alig telik,
a szegénység fintorító szagát,
gönceit ne ti,
azok röstelljék, akikre tartozik!
Ha csak egy hónapig, napig,
addig is bírjátok ki.
A fújó szelek,
a földisárkányok,
el ne vigyenek,
zárjatok előlük ajtót, ablakot.
Kéményetek füstöljön
fekete szomorúságtól,
akkor is vigyázzatok,
őrizkedjete a haláltól.
Önállótlanná silányított fiakat,
akiket a porból
az égre ti tettetek föl,
még ti segítsetek,
elakadó sorsunkat nem tudnánk
kimenteni a bajból,
máig nem nőttünk fel.

Nem biztatunk már
meleg pihenésre,
hogy dolgotokat, mint a madarakat,
elhessegetek.
Négykézláb, orra bukva is
hajtsátok a munkát,
legalább az éltetné még
bennetek a lelket.
Gondból, nagy szorultságunkból
hová, kihez fordulhatnánk,
ha hozzátok nem,
ó, ha ti már nem lennétek?!

Gáspár, Menyhért, Boldizsár

Betlehem felé menni őket
még sehol se látom.
Pedig szaporán hullong az ég,
havazik Karácsony.

Az az út nem nekik való már,
fáradtak, öregek.
Magukban, otthon ünneplik meg,
aki ma született.

Ültükben el-elbóbiskolnak,
mint szakállas szentek.
Későn jött már megváltásukra
világra a gyermek.

Nélkülük

A jószágok állatoknak megmaradtak,
nem gondoltunk velük.
Az istállókat, vályogólakat is
hasznukért lakhatták.
Pedig ők ragaszkodtak volna hozzánk.
Úgy figyelték szavainkat,
mint a gyerekek.
Anyáink értettek is nyelvükön,
szót értettek.
Jóba voltunk velük,
s kihasználtuk őket.

Nélkülük kikhez lehetnének szóval
az otthon hagyottaink?
Kikben vigasztalódnának?
Örömük kiben, miben lenne?

Türelmet, kedvességet
kitől várhatnának,
ha már érzéseiket széthagyó,
világfutó fiaiktól,
mitőlünk úgysem?

Nem hív semmi

Ide már látogatóba is minek jövök?

A kapukban pilledt gyom üldögél.
A boltba szótlan, fáradt öregekkel ballag
a délelőtt. Megvénhedett itt az idő.

Gyerekeiből, jövőjéből kifosztott
faluk ez is, mint annyi más.
Kacsák helyett is tócsák pocsolnak.
Az udvarokon csönd vonít éjjelente.
S a bokrokban üresség fészkel, nem madár.

Hisz ki vigyázna rá? Ki és hogyan
a tücsökre, pityergő nyúlra?
A vegyszer szóródik a menekülő
kúszó-mászó gazra,
tanyakertekre, a pacsirtás dombra.

Amerre gyerekkorom kelepelt a kéményen,
az árkok fóliafoszlányt gyűjtenek,
s szennyvizet. Mérgezett kutak bőfögnék.

Nem is hív már ide semmi vissza.
Öregeimre nyitom rá néha a kaput,
megvannak-e, élnek-e?
De itt is a derítő fuldokló szaga fogad,
halomban műanyagtasak, flakon,
a fűben döglött szekérroncs bűze,
s szelektől fölvert trágya- és szemétdomb.

Csak tavasszal

Kiszenvednek
karóba húzott uborkák.
Őszi bozóttűz ég,
égetik Dózsát.

Vesztett forradalom mindig
mindenik nyár.
Levert parasztsereg
a kukoricás.

Fogdák a vermek, mély tömlöcök.
A hideg: vad bosszú terjed.
Haynau zárkaiként
csukódnak a fészerek.

Ám a gyökerekben, szárazban
csak serkenjen lázadás,
a kamrák, mint dohos börtönök,
záródhatnak akár.

Csak tavasszal kis napfény-gyufaláng
gyúljon a mag-aknáknak,
a robbanás szétvet földhalmokat,
barázdákat.

Hiába sulykolták

Mire emlékszem? Ama október végi napokból
mire? Föllélegzésére, megkönnyebbülésére
az embereknek. Hogy hirtelen, mintha hideg huzat
vitte volna ki belőlük a bennük bűdöslő
félelmet. Nem tartottak egymástól, besúgóktól.
Égig nyitott fülű suhanc, naponta közöttük
szorongva a reggeli, esti munkásvonaton, vasúti
váróteremben, kihallottam szavukból: száz
kilométerre a fővárostól, azon is túl, lélekben
a tüntető, fölvonuló fiatalokkal voltak; velük
éreztek. Jóváhagyták magukban, hogy Nagy Imrét
szólították élére az országnak. Tudták,
emlékeztek rá, ki ígérte könnyítését a terheknek.
(Hisz a szándék addig a meglakoltatás: e háborús
bűnös, fasiszta, utolsó csatlós népnek, amivel
megbélyegezték, nem lehet kímélet!) Tudták,
nem felejtették el, a büntetőtáborokat, e szegény-
és gyalázat-telepeket kicsoda számoltatta fel.
(Mert itt a gyarapodni, az alacsony sorsból
kikapaszkodni akarókat, s akik nem szegényítették meg
a tisztességet, a tisztákat, becsületeseket
megbüntetni és meghurcolni kellett;
megkeseríttetni velük az életet!)

S őket, a nem kegyelteket, a nem haszonélvezőket,
akiknek a tudatát ütötték, a lelkét, ama
felzúdult napokért, őket tették felelőssé!
A szegénytelenek a bosszújukat őrájuk uszították.
Akik, ha csak napokra is, embernek akkor
éreztek magukat, egyszer az életben akkor
szabadnak. Aminek az emlékét kiirtották volna,
hogy felejtődjön némaságba, a haza utcákra

tódulását ellenforradalommal gyalázhassák, amit
hiába kiabáltak a harsány hangszórókból,
rádiókból; hiába sulykolták. A csöndbe,
megfélemlítésbe szorítottaknak ez a szó nem jött ki
a száján. Abban a másik Magyarországon,
ahol ők a szegénysoron élnek, megőrizték
magukban az igazságot, vigyáztak rá.
Éjszakára óvatosságból a kaput is becsukták.

Megfizettették

Ami tűrhetetlen,
s türetett mégis,
a gallyakkal csüggedt életűek
végét vetettek annak,
ha sokára is;
végét a vörösre
fölfuvalkodott erőnek.
Fákhoz fölegyenesedtek.

Mit sem törődve
a szelekkel ellenük sziszegő
készülő bosszúval,
büszkeségük az égen ragyogott,
a Napban,
hogy átvészelték a sínylesztő
álnok időt,
kanyarral sem
fordulhat vissza többé.

A hazának mégis
vérükkel kellett adóznia,
fizetnie életekkel.
Megfizettették vele
szembeszegülő merészségét,
kitörését a karámtalan szabadba.
Szenvedett taroló
megtorlást érte,
s mint azért,
soha olyan földmély
börtönsötétet.

Ismét

Szelek buckáiban a madarak
a határon csapatokban keltek át.
Osonva laposokban, utak mentén
menekültek árkok, csatornák.

Tudták, nem lesz kegyelem,
az ígérek megtagadják szavukat.
Bújtak volna mélyen a földbe,
föld alá is a gödrök, lukak.

A túlerővel támadó időnek
megadták maguk gallyfelemelve a fák.
s alámerült ismét megalázásába,
mély csöndjébe az ország.

Elnémul

Elhallgattuk hányszor,
nem beszéltük ki a bajt.
Takargattuk, mint a röstellt,
viszkető szegénységet,
amitől vakaróztunk minden
száraz kátyúkkal zörgő alvégen,
vidékek legalján,
láthatár szélén.

Némaságba felejtődött,
nem járt szájról szájra.
Miként elfelejtődtek
a porral elporoszkáló régmúltak is,
nyomát fölverte a gaz.
Emlékeztünk két nemzedéken túlra
nem talál vissza.
Nem még messzebbre:
Kossuthig se az elkanyarodó időben,
mikor a föllázadt kor
csak Európa hátsó udvarán,
e haza szellőző kazlai közt
húzhatta meg magát.

Nem vezetnek emlékek
nyomokban se Rákócziig,
s vissza Dózsáig:
sokszor a nevüket is
megtiltották a szánkra venni.
Megvetett és kigyúnyolt
forradalmainkról

hallgatás neszezhett,
s a csend kummoghatott csak,
hogy foszló feledésbe múljanak,
s legyintsünk majd szégyenlős,
egykedvű mosollyal,
ha a szél felőlük
mégis sutyorogna.

S mára nem említődnek már
a tájainkon még itt párolgó
közeli idők sem.
A félszeg motyogás mond
néha-néha valamit.
De mint a mese, s a népdal,
amiben még tudtunk
egymáshoz szólni,
elnémul az is.

Tanulságul

Ki tudja, az emlékezet
mezsgyeszélein túl
hány leszántott,
porral befűtt,
sárral betemetett út,
lábnyomokkal lejegyzett
írás a múltból
porlad, enyészik,
amiről nem tudunk,
már örökre
elmerülve a mélyben.

A veszni hagyott
csülök-kerék-talpnym jeleket,
amikkel leírta e nép
küzdélme évszázadait,
eposzait történelmének,
eltűnt hőseinek,
az elfeledésből már
ki ássa ki a jövőnek?

Botladozó gyaloglással
ki betűzi végig,
ki fejt meg?
Tanulságul most már
ki olvassa el nekünk,
s az utánunk jövőnek?

IX.

Ahogy a vályogok

József Attila nyomán

Ahogy a vályogok, téglák kövek
egymást összetartják,
s egyik cserép erősíti, köti,
szorítja a másikat,

hogy szét ne szóratnánk,
mutatják ím a példát,
miként kellene őrizni, egybefogni
e szanaszéjjel népet, hazát,

vigyázva, megóvva magunkat
e maradék tájon, s túlhan,
megkapaszkodva erősen
az együvé tartozásunkban,

ahogy a vályogok, téglák, kövek
egymást összetartják,
s egyik cserép erősíti, köti,
szorítja a másikat.

Eliszaposodik

Nyelvünk, Európa apadó állóvize
lassan elsekélyesedik.
Felszíne idegen szótól,
szennyeződéstől zavaros,
lassan fürödni se lesz már jó benne.
Körben a széle rég elmocsarasodott.
Eliszaposodik ez a nyelv,
elhínárosodik. Belőle más ajkúak
beszédének szigetei emelkednek ki.
Ágakra, részekre szakadunk.
Szemünkbe előrenyomuló nádasok,
hódító népek zászlója lobog.
Míg hátra szoruló szavaink tocsogói
a zombékokban: idegenségben elhagyva,
sorsukra maradva pangnak,
mielőtt végleg kiszáradnának.

Utolsó hitünk

Megromlunk mi mindnyájan,
belsőnkig megbüdösödünk.
Az utálkozás fintorogva
húzódik el tőlünk.
Beköpnék a legyek,
tétova bávaságtól szaglunk,
neszünk sincsen. Pedig
hangos kiabálások kérnének
az elcsatolt távolságokból
segítséget. Belátásra,
nyugalomra figyelmeztetnek
itt az ágak. Hiába zokognak
arra kapuk, töpörödött házvégek,
s jajgatnak szavaink,
mert földönfutóvá lesznek.
Hisz maradásuk nincsen,
még ha közel és távol
az útszéli madarak is
a mi nyelvünkön értenek.
A pirongató szégyentől
dugjuk magunk elől is
tekintetünket, hogy
a gúny kinevet bennünket.
De más választásunk van-e,
mint megnyikkanva
legalább a sérelmeinkre,
véletlen moccanásunkat is
eltapodni, nehogy
mi tiprassunk el.
S a nyelvhatárokig
kiterjesztendő védekezés
elveszésünket, s elveszejtésünket
föltartóztató, kitartóvá
ásott fedezékében
bízni könyörületesebb időben,
a kövekkel szorongó,
maradék reményben,
ez az utolsó hitünk,
más immár nincsen.

Nem lesz kegyelem

Szétszóródhatunk, mint madarak
a kavargó messzeségbe, szélbe?
Elfogyóban, maradék magunkban
sodródhatunk Európa útszélére?

Dajkánk, e fölnevelő föld is
ellenségünké válhat?
S oda dobhat más népek
martalócainak, martalékának?

Kegyelem, sem kímélet nem lesz?
Ami miért is lenne?
Ha mi magunkat pusztítjuk,
más mért ne segédkezne?

Ha a szél innen csak a lemondás,
romlás állott szagát hordja,
könyörületre nem számíthatunk.
Csak megvető szájalomra.

Mire fölívelhetne

Bokrokat növünk csak.
Nem jegenyésedik a lélek
magasra, sudarasra.
Gallyakat sarjadzunk,
amelyek eltüskésednek.
Vesszők az akarások.
S nem nő új ág,
egyik dolog a másikából.
Megcsonkítják, mire
fölívelhetne a folytatás.
A tönkje nedvezik csak,
és sajog benne, fáj
minden levél, fölbuzdulás.

Feledésből az emlékmű

Mintha nyugalom levegőzne,
megnyugvás csöndlene.
Csak a hallgatást hallani,
mintha minden rendjén lenne.

Mint a kutya,
szél-gazból a múlt
föl sem vonítana.
Kóbor madár:
körül a láthatárt
rossz lelkiismeretünk se
csaponganá.

Nem hallgatnánk,
s hallgattattak volna velünk el semmit.
Nem rángnának meg az egek,
hánykolódnának hányszor
a halmok, égtájak is.

De mi miatt, s mitől
annyi gágogva elhúzó idő után is?
Mevagyunk, élünk.
Mi fáj nekem,
nekünk mégis?

Csontjainkban, inainkban
sajognának még mindig
felkoncolt, kiszenvedett,
karóba húzott forradalmaink?
A szánk még mindig
Dózsa húsától bűzlene?
Ezért nyeldeklünk,
s keserűek kiköpött szavaink,
mint az epe?

Idegeinkben még ma is
a Csele-patak árkába zuhant,
s a Segesvárnál elesett,
ledöfött ország rángana?
Isonzó, Galícia fájna?
A proletár hadak után széttiport,
szétszóratott haza?

Ami hogylene fájna!
Amitől időváltozáskor
a szelek is föl-fölszisszennek,
belegörnyed a növendék fa.
Amitől gyötrődnek
a porban megfeneklett rögök, kövek is:
nekünk hogylene fájna!

S hogylene sajogna,
hisz naponta szívünkig nyilall,
az idáig, irdatlan kerülővel
a szérűk, kertek aljáig
elérő Don-kanyar!
Minden ott világgá dörrenő lövedék

itt csapódott be a sáros Alföldön,
Dunántúl ablaka alatt,
amikor apáinkért, édesbátyáinkért
lámpák virrasztottak,
könyörgőn értük Istenhez,
magas éghez álltak a kijáratnál
kint a kapuk,
hogyan a háború lövészárkaiból
jönnének haza.

Akiket csak az udvarról,
konyhákból fölröppenő család
fogadott szívébe vissza,
nem a haza. Mert az
a halottait is megtagadta.

Feledés az emlékművük.
Föl a magasba,
gigantikusra a némaságot:
megtágadásukat emeltük.

S nincs nyugalmunk,
lélekben békességünk.
Emlékezet elkobzásra ítéltéknek:
jaj nekünk!

E behúzott nyakú,
válla gödrében kushadó nép,
akivel önmagát leköpették,
s amely a szegénységgel egy sorban,
mindig a tisztesség útmellékén,
gyepsorán élt,
tekintetével nem mer találkozni,
hisz hallgatását elveszítettjeiről
jóvá tenni nem engedték.

Közöny pernyéz,
s fullasztó beletörődés.
A nap ezzel a büntudattal
világít föl hajnalonta,
s a szorongással,
ami napszállta után
feljön a holddal.

Az éjszakák gyújtanak csillagokat,
gyertyákat emlékükre,
akiknek sírját föllelni is
lemondta a keresés,
nem indulhatott útnak.
Nem jártuk keresztül-kasul,
kutattunk át égtájakat.

S nincs megtisztulás.
Áll bennünk a szenny:
összegyűlt önvád.
Poshad bensőnkben
a miattuk ért bántás, rágalom,
amit szavainkkal: vödrökkel
máig nem merítgettünk ki
magunkból.

Meddig lehet így élni?
Fájó, eleven sebbel
a lélekben meddig lehet?

Megkönnyebbülten nem tud
föllélegezni a lelkiismeret.
A fákon kiegyenesedni a gally!
Föltépődni a szoros szájazár,
hogyan szólni tudnánk
sirató, gyászoló szókat,
országba-világba kinyílnánk.

Mindenütt

Az ágak inkább meggörbülnek,
nem nő nyújtózásuk tovább.
A mindent túllihegő szelek
fejsze erővel letarolnák.

Ahány szándék, akarat van,
az mindegyik megcsönkítva.
A kő nem lendül nagyot,
hogyan magát messzire hajítsa.

Visszafogottak a vágyak.
Gyávaság terem, mint a dudva.
Mindenütt mélyedés, gödör:
óvatosság sunyít meglapulva.

A mának él

Mintha nem sok időnk
lenne már, kapkodás
minden munkánk.
Elsietettek tetteink,
hevenyészettek.
Megvetemednek sorra,
púpot vetnek.
Elnagyolt dolgaink
csak ideig-óráig
megtegyék: rövid távú

minden remény!
Pocsékolhat a hanyagság:
mit számít!
Az érdektelenség úgyis
csak vállat rándít.
Kárognak tévelyegve
a célok. Önzések
kaparnak maguknak,
mint a tyúkok.
Bizodalma nincs,
a mának él a jövő is.
Ideiglenes létre
tértünk át. Berendezkedett
átmeneti, ideiglenes
sorsra az ország:
távlattalan időkre.
főlszámolja holnapját,
mintha lemondott
volna magáról:
nem nyit kilátást.

Mások után

Ha valahol a magasság
vakmerőn föntebb merészkedik,
máshol is följut odáig,
addig erőlködik.
S ahogy a járdáját sétáltató házsört
követi a többi,
amit máshol meglát, mindegy mit,
azt majmolja az ország is.
Rákapott, mert rákapatták,
mások után lihegjen mindig.
Vicinális a száguldó messzeséget:
szánalmas döcögésével akarja utolérni.
Utánzásaink hóbertokat, koszlott
divatokat ajnároznak égre, földre.
Szavaink nem tudnak önállóan
megszólalni, hisz elszoktak tőle.
Munkáját, képességét a nép,
amire a Nap fölfigyel az égen,
meggyalázza lenézésével.
Szálldosó, csapzott önbecsülését,
amit elűztek-verték tőle,
s már nem ismeri meg,
fára kitűzött döglött varjúval:
kishitúséggel riogatja el.

Tőlünk fél

Bizonytalanság tétovázik:
engedni, bátorítani kellene,
végre beszéljen a szó, ne magában,
félrehúzódva susmogjon.
S mert a hallgatástól
már feketére kormolódtak
e hazában falak, ajtók.

Festessük ki tisztára.
Nyíltságunktól szélbe-világba
táruljon minden kapu,
kiszellőzzön egykedvűségünk szaga
utcákból, zugokból,
ami mozdulatainkba,
munkánkba is beleivódott.

Csak éppen a józanság
lobogója jár-e majd előttünk?
A gondolat, ha eszmélhet,
mire döbben rá?
Mire biztatnak bujtogató
bajaink? A felelősség
ránk bízhatja-e magát?

Tőlünk tart inkább a félelem,
nem a lelkükig bűdösektől,
a hamis szavúaktól, a szemfényvesztés
védett szentjeitől, akik kisemmiznek
lehetőségeinkből, s akiktől
vigyáznia kellene, tőlük
őrizkednie minden posztoló fájával,
karójával is az országnak.

Örömeinknek szára szakad

A szerelemben, a fákat magas ágaikba, gallyaikba
fölnyújtóztató erőben, a mélységet mérő gyökerektől
föl a holdig, csillagokig hatoló lázadásban,
kötöttet mindig - nem a temetőket púpozó elmúlással,
hanem élettel - szövetség; hogy otthon és család
alapíttasson: jövő szülessék.

S itt nem születik! Elfogynak utánunk maradó
maradékaink. Csak a gond osztódik-szaporodik: miből,
s hol neveljük föl az egykéket, ketteskéket is?
Ránk hárul, mikor már dombokat, hegyeket dúrnak körénk
a vakondok bajaink, hogy e részletfizetésre lakott
- s már hiteléből is kifosztott - paneloktól

elsivatagosodott hazában ezentúl magunkat elszállásoljuk.
S a mánál messzebbre mi gondoljunk - út a folytatásával -
amikor már mindenünket eladtuk: erőnket, emberségünket.
Kis gyarapodásért, könnyebbségért eladatták fejünk
fölül a nappalokat, éjszakákat. S a holnapokat
kiraboltuk, föl is éltük, immár magunkat emésztjük.
Nincs tartalékunk, kitartásunk,
s az árak nevetnek, vihognak most már rajtunk.

Pironkodhat a tisztesség, hisz az arcátlanság
a kifizetendő, az elvtelenség. Ez értékveszejtő időben
nem a közös, az önös érdekek emeltetnek magasra,
égi oltárra. Hódolata nem az eljövendőnek,
távlatoknak, hanem a mostannak, a percnak van:
a bódítások csillagának, divatnak, élősködésnek.
S az élvezkedésnek, nem a szerelemnek,
ami a fogyasztói javak közé sorolódott be.

Konzervdobozokhoz, tasakokhoz üresednek érzéseink.
Hulladékot a szemétdobókba: a hűséget, kedvességet
kiszórjuk, a szeretetet. Örömeinknek szára szakad,
mert hozzá érdesedünk a goromba kőhöz, durva vashoz.
Kiabál a trágárság, türelmetlenség: csapongnak
a riadt, kihűlt fészkü családok. S utcákon a szemetet:
kotorja a szél összegyűrt, szétdobált öleléseinket.

Sintér idő

(Körkérdésre adott válasz a Berzsenyi évforduló alkalmából)

Ha szükség volt valaha nyárfa-egyenességre,
szókimondásra, soha ennyire Berzsenyi földindulás
hangjára, a bajkiáltásra, soha ennyire,
mint e nyakunkra hurkot húzó sintér időben,
amikor horkol elaltatva az aluszékony lelkiismeret,
s a felelősség nem gyújt lámpát, hogy fölébressze.
A kuvasz gyanú körülszalad a holdtól füstös
láthatáron, hallja a neszt, merre járnak
az ország-taposó bűnök, ellenünk merészkedő vétkek,
nem vakkant mégse, visszafekszik a közöny
csendkazlaihoz, tágas szerűjére.

Hát garázdálkodhat gátlástalan az útszéliség,
nincs kirakva fogó, csapda, hogy elkapná,
mint a patkányt, görényt. S az önzés csörtethet,
mert amivel karóhoz köthetnénk, nincs kéznél
olyan kötél. Tehetetlenség mentegetőzik,
s szétzüllik e tartásában támfákkal megroppanó,
emlékezetéből kilakoltatott, lélekben
hontalan nép. A vigasztaló jobb létért

- illúziójáért - föléli, kipusztítja magát,
mert nem tiszteli már a családot, sem a hazát,
hanem csak a vigécséget, pénzt, a gazdagodás oltárát.
Jelent, jövőt eltékozolva, föl is áldozva,
ímígyen kerül Európa szemeteskocsijára, szálláshelyeit
odahagyva elhappoló idegen kezeknek, gyepűink,
folyóink után kapkodó markoknak.

Ha szükség volt valaha kitárt ajtajú nyíltságra,
igazmondásra, soha ennyire, mint most, hogy szembenéznénk
romlásunkkal, megrontottságunkkal, s idejében még
a mákonyok bódulatából, gyanútlanból
fölneszelnénk.

Út a felszámoltatáshoz

Ha e nép veszteségeit csak nagyjából vesszük számba
- nem az ellobbant évszázadokkal ezelőttieket -, csupán
az utóbbi időkét, akkor is hegyek magasságáig
belerendül a szív. Mint vetéskor marékból a búzamatag,
szóródtunk, szórattunk szélbe, idegenségbe, vettettünk
halálba, pusztulásba. Csoda, hogy vagyunk, még
megvagyunk, nem mások lakják helyettünk ez Európa
alvégén rongyoskodó, gyepsori országot. Hisz nyugat felé
hányunkat vitt el, sodort a tenger, s vetett Amerikában
partra, s vitt kelet felé hánykódó, tengernyi messzeség,
s érkeztek meg apáink az embervágóhíd aljamunkásainak
Voronyezshez, Urivhoz. S amerre még a dübörgő
marhavagonokban - a hadifoglyokon túl - utcákon
s mindenfelé összekapdosott, falvakból összeteretelt
tízezrek keltek útra „kicsi robotra”: kényszermunka-
táborokba, fogságba. Hányan jöttek közülük vissza?
Hányan a bujkálások árkaiból? S akik eltüzeltettek,
azok közül hányan a füstből, hamuból? Hányan
a lakosságcsere át- és kitelepítettjei közül?
Ki számolja meg a terror elől, s félelemből
országelhagyókat: a senki földjén szabadon vadászhatókat
a vizslató puskákkal? Kicsoda összegzi Recsk, Hortobágy,
s a verőlegények áldozatait? Október fellángolt
ünnepének halottait? Valahány kivégzettjét a taroló
megtorlásnak, leszámolásnak, aminek számszerű nagyságával
össze sem vethető a bresciai hiéna véres munkája?

Ám a veszteségeinknek ezzel még nincs vége. Hisz
ezrével menekült azután is innen a nép. S mi is
fogyasztottuk, fogyasztjuk máig magunkat az önsorsrontással,
idő előtti halállal, apasztjuk alulnépesedéssel:
az egykézéssel, kettecskézéssel. S akiket ez emlékezet-
kihagyású haza a határokon túl felejtett, magukra hagyott,

a közönytől elidegenedve tölünk - ki tudja - hányan
veszítik el nyelvüket: önmagukat? Letorkolták mindig
a szót, ha csak megnyikkant, kiállt védelmükben:
másokat ne sértsünk meg - ám mások megsérthettek bennünket.
Ne borzoljuk, bántsuk érzékenységet - ám a miénkét
nyugodtan lehetett. Képesek voltunk magunkat megvádolni
gyűlölködéssel, miként háborús bűnösséggel is,
s büntettek elkövetésével, amit azután a szomszédaink
olvastak fejünkre. Hol van még ilyen megalázkodó,
sérrelmeit elhallgató, magát meggyalázó, magának ártó
s magára ártalmas nép? Ilyen magát irtó, pusztító,
amelyik - meglehet - már le is mondott magáról, ahonnan
egyenes az út a fölszámoltatáshoz? A kérdőjel belegörbül:
egyáltalán a kilátástalanságba, e vaksötétbe nyíló ajtók,
ablakok mögött valóban mi lakunk, mi kushadunk?
Még maradtunk, vagyunk, akik magyarul szólunk egymáshoz?
Nem csupán álmunkban vissza-visszatérő emlék, hogy
létezőnk, élünk, araszolunk még ezen a tájon?
S nem a múltban már valahol, valamikor?

Kellene

Árktól: lefolyót ásni,
amiben, mint a vadvizet,
el-levezetni lehetne
az összegyűlt feszültséget.

S hadd süvítene a huzattól:
kitisztítani kürtöt, kéményt,
a szorongást vinné el-föl
a magasba fekete füstként.

Messzire: jövőbe merészen
léphetne bátran az ember,
végre már félelem nélkül
és szabadon egyszer.

Mindig hittem

Hányszor bizakodtam,
mint jobb időben télutón a fa,
becsapva magát is sokszor,
amit én nem tettem soha.

Tudtam, tudom, nem értük,
értem zúdulnak föl néhanap,
járnak-kelnek a szelek.
A saját kedvükre csak.

Ám mindig hittem kicsikarható
jövőben, lehetőségben,
mikor a nap nemcsak magának süt,
fényeskedik az égen.

Egyre feszültebb

A szelek nemcsak zúgnak,
fújnak is: csapkodnak a fák.
A rögök se csupán hevernek,
röpülnek is, ha eldobják.

Ám a szavak csak szájalnak,
s egyre feszültebb a nyugalom.
Tettek helyett csak hangoskodást,
a bösz hadoválást hallom.

Akkor

Foroghatnak a szélkakasok,
köpönyegek:
én lábvetve, mások helyett is,
erős legyek.

Csak biztonságom: a nyugalom
velem legyen,
a kavarodó szél, idő mit
véthet nekem?

Ha bennem helyén minden, mint nap,
hold az égen,
fondorkodhat bárhogya világ,
nincs mit félnem.

Ki vigyázná?

A láthatárral nagyot kerülnék,
bóklászó árokszéllal akár,
folyóparttal messze mennék,
nem tudván magam se már,
hol, merre csámborognék.
Csak az öröme ki ügyelne,
s hogy szét ne zülljenek az álmok?
Csak ahol eddig én őriztem:
a virágot ki vigyázná,
addig ki őrizné a világot?

Hétvége

Boltba, piacra kirándulunk,
az árak magas hegyvidékére.
Megmászva a kisebb emelkedőket,
étterembe, a konyhába betérünk ebédre.

Sprétől, fedő alól kifújó gőztől
illatos bőröd, ruhád.
Kikapcsolódástól: mosástól fáradtan,
ahová lefekszel, a tisztás az ágy.

Itthon mintha helyetted valaki más
végezte volna el a munkát,
estére fehérek az ingek, s az edények is
mind tisztaságukat ragyogják.

Téged keres

Tekintetem rád találva,
rászáll válladra, melledre.
Hiába térsz ki előle,
magadtól elhessegetve.

Éjjel is arra riadok,
a kezem megmozdul éppen.
Mind a tíz ujjam tapogat,
téged keres a sötétben.

Megóvják

Nem mázsás kövek erejét,
szeretném magamnak legalább
a nádszálakét, gallyakét.

Ha az időbe kicsapva,
meg-meghajolnak is muszájból
jövő-menő fuvalmakra.

De emelvén föl az égnek,
széltől, e bösz erőszaktól is
megóvják a madárfészket.

X.

Vissza

Kitámasztani, ami megdőlt,
a sarkából kibillent.

A magasba csillagot, napot,
helyére tenni mindent.

Célhoz igazítani irányt,
emberhez a világot.
Értelmét visszaadni tettnek,
röpülésnek a távolság.

Nem voltam

A megfélemlítések ellen
erős vár nem voltam.
De ha dültem, omlottam is,
a végsőkig kitartottam.

Nem voltam tiszta ég sem,
mindig napos, felhőtlen.
Borulatok komorítottak.
Alkonyattal besötétültem.

Nem voltam, ki lehettem volna,
mivé lennem csak vágy maradt.
Aminél alább ne adjam mégse,
megálljam helyem az ég alatt.

Évszakváltó

Elzúgva
fákról a levelek,
előviláglanak az ágak közt,
rések.

Meglátni
ez évszakváltó,
folyondároktól:
összefonódásoktól
lecsupaszodó időben,
hol vártak lépteinkre
a kelepcek,
s mentünk lépésre.

Meglelni a nyomokat,
ahol az álnokságok főttek.
Előtűnnek mind
a letagadott bűnök,
eltitkolt vétkek,
ahogy elhessent
a hallgatás,
s tárulnak
a rések.

Nem tavaszt

Elhullajtván kihúlt levelét,
reményét a fa,
nem gondol új hajtásra,
friss gallyakat rája;
most még rügyre se,
nem még virágra.

Az ég csikorító
hidegére számít,
minden irányú szélre,
káoszára.
Spórolást a világítással is,
a holdpislákolást várja.

Nem tavaszt még,
a magasba napot.
Bizalma sérült ág,
ami örökké sajog.
Magabiztató elszánással,
a mindent átvészelő
túlélésre készül,
a konok kitartásra.

Akire büszke lehet

(Sorok egy Szabó Lőrinc szavalóverseny elé)

Szabó Lőrinc városában, a hemzsegő hangyasereg jöttmentektől ellepett Miskolcon, költőszülőttérről évtizedekig csend hallatszott. Nyilvánosan nem mert érte kiállni a szó, nehogy megkeserülje, s igaza volt! Nem maradt volna annyiban, hiszen mindenfele a harsány hiteltelenség hangoskodott. A robot-rohamra vezényelt várost a félrevezetettség parancsnokolta. S az okos meggondoltságnak, csak ha megalkudott, volt maradása. A józanság jobban tette, ha leitta magát, a bódultságtól ne lássa amit lát.

A tájon hogyan is verhetett volna tábort a kalibáni lázadás? Az értelmiségét értéktelenné leíró időben Szabó Lőrinc hogyan is válhatott volna hasznos akarattá? Ha az országban egy-egy félre-helyen, itt utcákszerre fújták koromjukat az égimeszelő kémények, mintha csak azért: a hírét is kifüstöljék. S hogy nem sikerült, nem a füstön múlt.

Hiszen ha sűgva, sutyomban is, a neve előbb-utóbb csak kibukott a szájakból - eke után kő a barázdákból. Pedig már a szülőházát is eldózerolták! A kapuk elé kicsapott utcákról, hámlott házakból, kukori kalyibákból panelek emeleteire felköltözött város megérezte: szüksége van rá. Akire büszke lehet, s fölnézhet - fa tetejéből égre az ág! És csivitelni kezdett a Nyitnikék - a versek szinte már magukat mondták! S ha a halál messzeségén túl, sokára is, Miskolc tekintete meglelte kóbor fiát.

Segített volna

(Bevezető szavak egy Sinka-esthez)

Tudjuk-e már, fölmértük-e, a magyar költészetben ki volt Sinka István? Az irodalomból való kiátkozása, évtizedes kitiltottsága, fél-nyilvánossága, szóra se érdemesítése után rádöbbenünk-e nagyságára? Költészete páratlan értékére fölfigyeltünk-e? Amire én magam is, mintha a világvégi bozótosok sötétjében megmoccanó neszre, jóval a harmincadik évemen túl kaptam föl a fejem. S roskadtam is egyből magamba, a gondolatba belesötétülve, hogy elterelve róla a figyelmet, évtizedeken át miféle fércművekkel etettek, megrontásunkra miket táltak, szolgáltak föl naponta, mivel, s merre vezettek félre (már akiket lehetett persze!) s kábították el mákonnyal a lelkiismeretet: felelősségérzetünket.

Ez inséges, az utakat, céljainkat eltájoló-irányító időben munkássága ismeretére ezért lett volna nagy-nagy szükségünk: a hamis szájúaktól, félrebeszélőktől ne essünk kísértésbe. Segített volna a sorsvállalásban: megőrződésünkben. Élete példa lehetett volna a másokért kiállásra, hűségre. Példa ma is! A megpróbáltatásokat kibírni költészete erőt ad mindenkor, segít a szakadék éveken átjutni.

Aki nem hódolt be

Amióta Szalay Lajos újra hazát fogott magának
itthon, hazaköltözött a nagyvilágból, napjai
ugyanannak a városnak poros zajából rebbennek el,
amelyben, mint annyi más, magam is fogyasztom az életem.
Találkozás mégsem hozott össze vele, járásom
nem kereste hozzá az utat. Másokéi keresik épp
elégyszer, koptatják ferdére járdáját, küszöbét,
hadd látnák a látható és azon túli valóságot rajzoló
mestert. Azt képzelvén: híre, rangja fényében
az ő arcuk is földereghet, nem árnyékostul
vak ismeretlenségbe: örök sötétségbe. Azt képzelvén
a gnómok, törpék, elleshetik nagysága titkát,
s felnőhetnek hozzá. Nem tudják, őt önnön energiája,
felhajtó ereje emelte magasba, amit a rököket
összerándító gyötrelmeiből, földrészeken túli
hátraszorítottságából nyert. Onnan, hogy nem
véletlen-ember, hanem megjelölt férfija
a felelősségnek, akinek szerződött társa a gond.
Aki az önmagáért való esztétikumnak, semleges
szemléletnek nem hódolt be: nem üresedett odvakhoz.
Azokkal érzett együtt - Illyés pusztai parasztjaival,
Kassák gúnyás, gazos arcú elesettjeivel - akiknek
talpa alatt „a pornak is nyomországa van”.
Velük: az itthoni, s messzeszakadt világ mindenkori
kítaszítottjaival, kijátszottjaival vállalt közösséget.
Értük rajzverseinek kontinentális indulata,
tüzet vető ereje, barbár dühe. A jóért, igazságért
rajzéposzainak agresszív szenvedélye, amitől szinte
megtántorodunk. Égető heve messziről arcunkba csap.

Fölmagasodni

Tájaink őrzőire,
földtől
a csúcsukig
fölerő jegenyékre,
őrájuk nézek én fel.

Ne alacsonyodnánk le
a törpeséghez,
fölmagasodni, lélekben
felnőni hozzájuk
kellene:

földtől
a legfelső gallyukig
fölerő jegenyékhez.

Nincs miért

Szememet új tekintetekkel
ismertetem össze,
szembe nézhet velük, nincs miért
lesüssem a földre.

Bárki kézfogásának kezem
is bemutatkozhat.
Nem kell szégyenkezzen, tettei
mind mellette szólnak.

Mint az üvegen

Mint az üvegen, az lát
át rajtam, aki akar.
Nincs mivel s miért belül
elfüggönyözni magam.

Takarni mások elől,
amit rejtene kéne,
nincsen olyan, nem lelne
bennem a keresés se.

Csak apró gyarlóságot,
amin nevetni lehet,
s a fülem belepirul,
szégyellem, mint egy gyerek.

A fa

Ha csak terebélyesedik,
gallyait nem fölfelé hajtja,
nem tud, akar sudarasodni,
én hogyan segítek rajta?

Ahogy erőszakkal minket
képzelt boldogítani a kor,
ágát: üstökét húzón
kényszerítsem rá akaratom?

Nekem szegzett tüskéjű
védekezésével küzdjek?
Hisz inkább gyökere szakad,
mint ellenállásán győzzek?!

Mindig másnak

Amiért a kíváncsiság fölnézne rám,
mintha az égre,
nincs bennem a jólétesültek
fölnye.
Nem járom a titkok
szivárgó résű bozótosait,
ahol az alkuk
és árulások főnek.

A fítorító szagot érzem csak,
az álnokságok bűzét
terjengeni a szélben.
Csak az egyezkedő önértékek
vircsaftját hallom,
mintha ádáz kutyák
marakodnának valahol.

Hátrányok hányatottja,
tapasztalt ismerője
a kijátszottságnak vagyok.
Amitől a Nap vöröslő düh az égen,
vagyok tehetetlen nézője,
földbe vetett erőnk
mindig másnak zöldell.

Rábízom

Gally hajlít meg, s tör le,
a roppanásom hallik.
Az ajtónak hagyom,
kitárjon-nyisson sarkig.

A szavakat számból
rábízom verseimre,
magamat madárra,
röptében messze vinne.

Én minek is szólnék,
ha a szó beszél engem.
Szólnak tetteim is
önmagukért helyettem.

Kő bújna

Kő bújna vissza kövek közé,
többé senki ne venné észre.
Félreesőn, kilógva a sorból,
belerúgnak, dobják a vízbe.

Mért különült, vált el
a többtől különködőn?
Porrá kellett volna már válnia,
puhánnyá a zúzós időtől.

Vitte volna világgá a szél,
dagadna ragadós sarat!
Különbözésre ne erősödne
konokságával szívós akarat.

Napfelkeltéig

Feküdni, csak nem itt, e kórtermi
világ végén, elkínzottan
a bennem véget érni nem akarón
vizslató csövektől,
föl-behatolván szerveimbe,
mintha évtizedek hosszúságán át,
keresztül egész életemen,
mindenütt sérülésem partmentéin,
kitáruló síkságnyi gyerekkoromig,
születésem napfelkeltéig.

Feküdni a nyár domboldalában,
távol a pusztázó szelektől,
idegen fekvőhelyek vackán akár,
gyepen, szalmán,
a ferdére cserepezett csend
ereszaljában, bárhol.

Csak nem itt, mint kertalji gazba
kidobott pokróc, kiterülten az ágyon,
tonnás sziklák fáradságával,
lehunyódó szemmel, ahogy az ég
hunyódik le minden alkonyatkor.

Vihet az ősz

Szakadnak falombok,
zuhannak a földre.
Dérverten dermednek
fájdalmas vörösre.

Zuhanok magam is,
fagyütve hányódom,
dühödt szelek nyomán
földhátakon, úton.

Ifjúság ágáról,
szerelem fájáról,
hová, merre leszek
mindezekről távol?

Ha énbelém senki,
kibe kapaszkodjam?
Vihet az ősz, vissza
nincs mért vágyakozzam.

Más látná

A láthatár ablakában
mintha már nem engem látnának
az eső elől vágtaázó hangyák;
az ökörnyál sem,
mint tempózó vízisikló,
nem előttem evickélne
a kanyart csobogó szélben.

Helyettem más találkozna
rosszkedvű utakkal,
hegyről ballagó kővel;
a lombokat, e fölfújt léggömböket
más látná sorra elpukkadni az őszben.

S én már csak mellékmondatok távoli,
messzejáró csavargója lennék,
leírt szavakban szólnám el néha magam;
régóta csupán betűkben,
verssorokban élnék.

Mi után futok?

Miskolctól Budapestig,
onnan vissza, a hetente-
úton száguld velem
a nekilódult sebességű
robaj. Innen oda, onnan
vissza. Éjszakára
csattognak a kerekek haza.
Virraszt minden utcalámpa,
a konyhaablak itthon.
Fél-ország porát rázom ki
ruhámból. Fél-ország jövő-
menő vonatára mi juttatott?
Mi után futok? Mi után
fut, mindig visszafelé,
a vasútpart, madárröptetős
árok? Mi után a földcske
vetés is fölfelé a dombon?
Amit utolér vajon? Utolérem,
amit elveszítettem: az
ifjúságom? Elpergő zúzalék
éveim, s vágyaim, mint
páros lábnyomaim, hagyogatom
magam mögött az úton.
Innen oda, onnan vissza.
Pályaudvarok, távolságok közt
száll el a vasszáguldások
zaja, akárcsak vadlibacsapat
álmom, s napjaim sora.
Lemondásaim: fáradtságom
kipihenni befordulok a falnak.
Fákat, ágakat álmosít a kinti
szél, engem is elaltat.

Szálfa magasság

Az ég meredek oldalába: az űrbe
a Nap hatalmas bányabejárat.
Levegőbe mélyen bevájódó
fejszezsapások nyomai a házak.
A szálfa magasság tövén a fények
röpködő forgács szilánkok.
Mintha valaki vágná: csillagostul,
holdastul akarná kidönteni a világot.

Öröm nekünk

Nem a földön gyalog-trappban,
a képzelet az ahol jár:
seprűn repül heted határt
garaboncos Schéner Mihály.

Kerül egyet Békés felé,
arra alá Kóc Katihoz.
Földre topva falóra ül,
szöcskehuszárként masíroz.

Báva búval bélelteknék,
öröm nekünk amit mível.
Fülig szájjal süt a nap is
sugarazón derűjével.

Tőlünk is

Kéményektől, tornyoktól
mély benyomódások a magasságon.
A levegőn kiterjedt horpadások,
bemélyedések a domboktól,
tág horhosok, szakadékok rajta
a házaktól, házsoroktól,
s tőlünk is üregek, vágatok benne,
akik vagyunk fordított életű,
magunkból is kiforgatott lelkek
a feje tetejére állt világon.

Delelő mező

A rét, gyep teheneket legel,
körömcipős kecskéket,
bodor bárányokat.
S azután kérődzik jóízűen
a napon delelő mező,
csontjukat böffenti vissza,
a meszes, kemény bordákat,
csorba csigolyákat, mielőtt
végleg megemésztené,
és nem maradna semmi,
csak a hűlt nyomuk,
elpotyogtatva
trágyaként.

Ha égen és földön

Kókadó melegben,
lustán a napon,
a tohonya dombok
elültek nagyon.

Elülnék én is ha
időmből telne,
ha égen és földön
gond-baj nem lenne.

Tetőmre nem szállna
vasorrú varjú,
fa sem árnyékolna,
lecsüngő gallyú.

Újra

Hiába az évszakváltás,
s virradtunk tavaszra, nyárra.
Kik megtollasodtak régen,
azok kapnak ismét szárnyra.

Ők kerítik fönt az eget,
mérnek birtokot maguknak.
S nekünk még fordítani is kell
felénk fényét a Napnak.

Hadd jutnának több derűhöz,
kiváltságához a kárunkra.
Kijátszottak voltunk, leszünk,
satnya aljnövényzet újra.

Messzi kanyart

Nem derülátás süt a napból,
hanem tüze, fénye sugaraz.
Mélyéből ezért ül ki sütkérezni
partjára a gödör, s jókedvű a tavasz.

Másként onthatná a bizakodást,
aligha csóválná bokor a gallyát,
röppenne föl frissesség fészkeről,
szállná körben az ég alját.

Ha nem maguktól, buzdítástól
nem kerülnek messzi kanyart az utak,
nem attól sodorják levelük a fák,
hanem mert sorsuk tenni a dolgukat.

-&-